

**Sprawozdanie za 2021 rok
z realizacji „Programu Wsparcia
i Aktywizacji Społecznej
Seniorów na terenie Miasta
Lublin w latach
2021-2025”**

Wprowadzenie

Celem głównym Programu na rzecz najstarszych mieszkańców miasta Lublin jest:

Poprawa jakości życia i funkcjonowania seniorów oraz pobudzenie i wspieranie aktywności społecznej

Misją Programu jest zwiększenie dostępności do usług wspierających i aktywizujących dzięki zacieśnieniu współpracy międzysektorowej i wypracowaniu innowacyjnych instrumentów wsparcia i aktywizacji.

„Program Wsparcia i Aktywizacji Społecznej Seniorów na terenie Miasta Lublin w latach 2021-2025” zakłada kontynuację działań podejmowanych w ramach dwóch poprzednich jego edycji.

Cele szczegółowe:

1. Dostosowanie oferty usług społecznych do potrzeb i oczekiwań seniorów (obszary działań - certyfikaty „Miejsce Przyjazne Seniorom”, likwidowanie barier architektonicznych i transportowych/komunikacyjnych, asystenci osoby starszej i niepełnosprawnej, usługi opiekuńcze, turnusy rehabilitacyjne i zaopatrzenie, opieka wytchnieniowa, opieka psychologiczno-terapeutyczna, pomoc żywnościowa, pomoc sąsiedzka typu „złota rączka”, pośrednictwo pracy dla seniorów).

2. Zapewnienie opieki nad osobami niesamodzielnymi oraz wsparcie ich opiekunów nieinstytucjonalnych (obszary działania – poprawa dostępu do usług opiekuńczych w środowisku własnym seniora, różnicowanie form opieki, wspieranie wolontariatu i działań samopomocowych, wsparcie osób mieszkających samotnie, system wsparcia i szkoleń dla opiekunów nieinstytucjonalnych, grupy wymiany doświadczeń, przekazywanie wiedzy, telefon zaufania dla opiekunów, miejsca wytchnieniowe, działalność punktu informacyjnego o prowadzonych usługach, wolontariat senioralny, nowe rozwiązania).

3. Zapewnienie seniorom bezpieczeństwa oraz przeciwdziałanie nadużyciom wobec nich (obszary działania – podnoszenie świadomości na temat przemocy i sposobów radzenia sobie z nią, instytucje, do których można się zwrócić, uwrażliwianie pracowników placówek na przejawy wykorzystywania i przemocy wobec seniorów, edukacja w zakresie unikania niebezpieczeństwa przestępstw finansowych i konsumenckich).

4. Działania na rzecz zmiany postaw seniorów w zakresie stylu życia, aktywności fizycznej i intelektualnej, odżywiania i higieny, dbałości o zdrowie (szczegółowe obszary działań to kluby seniora, Program Lublin Strefa 60+, Miasteczko zdrowia i urody, program Aktywny Senior, działania w ramach Lubelskiej Karty Seniora, opracowanie oferty placówek sportu i rekreacji pod kątem oczekiwań seniorów, domy kultury i biblioteki, kina i teatry, profilaktyczne programy zdrowotne dla seniorów, pomoc psychologiczna i higiena życia psychicznego, oferta placówek kształcenia ustawicznego, spotkania integracyjne dla seniorów i innych grup wiekowych, zwiększenie liczby placówek sportowych dostępnych dla osób starszych).

5. Rozwój oferty edukacyjnej i kulturalnej osób starszych zgodnie z ich potrzebami i zainteresowaniami (obszary działania – podnoszenie kompetencji, profilaktyka zdrowotna, zdrowy styl życia, społeczeństwo obywatelskie, nowe technologie, film, teatr, sztuka).

6. Szeroka edukacja społeczna uwrażliwiająca na problemy starzenia się i starości (obszary działań - kampanie społeczne, spotkania informacyjne z psychologami, pedagogami, wolontariat w domach opieki dla seniorów). Należy zwrócić uwagę na informowanie o potrzebach seniorów oraz edukowanie w zakresie udzielania wsparcia. Samych seniorów należy edukować na temat zmian, które w ich codziennym funkcjonowaniu powoduje starzenie się. Walorem tak sformułowanego celu jest wyakcentowanie międzypokoleniowego charakteru naszych działań.

Cele szczegółowe stanowią wyjście do sformułowania zadań, które wyznaczają kierunki ich realizacji. Konkretnie działania wynikają przede wszystkim z potrzeb najstarszych mieszkańców Miasta Lublin.

Głównymi realizatorami działań w ramach Programu są:

- Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Lublinie;
- Zespół Ośrodków Wsparcia;
- przedszkola, szkoły podstawowe, gimnazja i szkoły ponadgimnazjalne prowadzone przez Miasto Lublin;
- domy kultury i inne instytucje kulturalne;
- Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych;
- Wydział Sportu i Turystyki;
- Wydział Inicjatyw i Programów Społecznych

W realizację zadań w ramach Programu zaangażowani są również partnerzy, bez których realizacja wielu działań nie byłaby możliwa:

- Komenda Miejska Policji;
- organizacje pozarządowe;
- rady dzielnic

Należy podkreślić, że przedstawione poniżej dane liczbowe wskaźników nie obrazują w pełni ilość osób objętych realizowanymi działaniami, ponieważ otwarty charakter imprez środowiskowych (np. Lubelskie Dni Seniora, festyny, pikniki) nie daje możliwości zebrania miarodajnych danych liczbowych dotyczących osób objętych realizowanymi działaniami jak również część instytucji nie prowadzi tego typu statystyk, a niektóre podają tylko liczbę szacunkową.

1. Źródła finansowania

Działania realizowane były z zaangażowaniem środków finansowych Gminy Lublin, jak również środków pochodzących ze źródeł zewnętrznych pozyskiwanych zarówno przez Gminę jak również przez organizacje pozarządowe i instytucje prowadzące działania na rzecz seniorów.

C.1. Dostosowanie oferty usług społecznych do potrzeb i oczekiwań seniorów

C.1.1. Doskonalenie systemu wsparcia seniorów funkcjonujących samodzielnie w środowisku

C.1.1.1. Diagnozowanie potrzeb osób starszych w zakresie dostępności oferty usług wspierających

Realizatorzy:	<ul style="list-style-type: none">• jednostki organizacyjne Miasta Lublin• biura i wydziały UM Lublin• organizacje pozarządowe• Rady Dzielnic
Wskaźniki:	- liczba przeprowadzonych diagnoz i analiz sytuacji osób starszych w poszczególnych dzielnicach miasta – 2 564

C.1.1.2. Podnoszenie jakości usług i dostępności do usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych

Realizatorzy:	<ul style="list-style-type: none">• jednostki organizacyjne Miasta Lublin• biura i wydziały UM Lublin• organizacje pozarządowe• Rady Dzielnic
Wskaźniki:	- liczba osób korzystających z usług opiekuńczych, specjalistycznych usług opiekuńczych, dziennych ośrodków wsparcia – 3 148

Wydatki na usługi opiekuńcze poniesione w 2021 roku przez Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Lublinie:

- usługi opiekuńcze – 12 823 680,00 zł;
- specjalistyczne usługi opiekuńcze – 433 143,00 zł;
- specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi – 510 390,00 zł.

Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Lublinie przyznał dotację w wysokości 30 000,00 zł z dotacji budżetu Miasta z przeznaczeniem na wspieranie funkcjonowania Świetlicy dla Seniorów znajdującej się przy ul. Bursaki 17 w Lublinie,

prowadzonej przez Polski Czerwony Krzyż Lubelski Oddział Okręgowy.

Dodatkowo na realizację działań przeznaczono środki w wysokości:

- 11 674,00 zł – zakup artykułów papierniczych, plastycznych, ozdób świątecznych;
- 3 690,00 zł – zakup usługi wykonania teczek okolicznościowych.

C.1.1.3. Rozszerzanie i modyfikowanie rodzajów usług wspierających świadczonych przez ośrodki wsparcia i inne instytucje w zależności od sygnalizowanych potrzeb seniorów

C.1.1.4. Tworzenie placówek oferujących usługi wspierające w ciągu dnia (dienne domy pobytu, kluby seniora, świetlice) w poszczególnych dzielnicach, zgodnie z oczekiwaniami

Realizatorzy:	<ul style="list-style-type: none">• jednostki organizacyjne Miasta Lublin• biura i wydziały UM Lublin• organizacje pozarządowe• Rady Dzielnic
Wskaźniki:	<ul style="list-style-type: none">- liczba nowych placówek dla seniorów (tj.ienne domy pobytu, kluby seniora, świetlice) – 2- liczba nowych usług, form wsparcia i inicjatyw dla seniorów - 1

W lipcu 2021 r. Ośrodek Wsparcia o charakterze Rodzinnych Domów „Kalina” rozpoczął świadczenie usług w postaci dziennego pobytu w dni powszednie od poniedziałku do piątku w godz. od 8.00 do 16.00. Z tej formy wsparcia skorzystało 10 osób Podopieczni w trakcie pobytu mają możliwość korzystania z różnych form organizacji czasu wolnego oraz posiłku w postaci obiadu.

W roku 2021 Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Lublinie realizował utrzymanie trwałości projektu „Bank usług środowiskowych”. Celem głównym projektu był wzrost dostępności wysokiej jakości usług społecznych użyteczności publicznej, w szczególności w formach zdeinstytucjonalizowanych, dla osób wykluczonych lub zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym w regionie i integracja społeczna 290 osób w Mieście Lublin, w tym m. in. osób starszych, osób

z niepełnosprawnościami (w tym z zaburzeniami psychicznymi), osób niesamodzielnych. W 2021 r. z usług w ramach utrzymania trwałości projektu skorzystało 154 osoby w wymiarze 51 673 godzin na łączną kwotę 1 240 152,00 zł.

Program „Opieka wytchnieniowa” - edycja 2021 współfinansowany z Solidarnościowego Funduszu Wsparcia Osób Niepełnosprawnych skierowany był do członków rodzin lub opiekunów sprawujących bezpośrednią opiekę nad dziećmi z orzeczeniem o niepełnosprawności lub osobami posiadającymi orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności oraz orzeczeniami równoważnymi (zgodnie z ustawą z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych). Członkowie rodzin lub opiekunowie otrzymali wsparcie w postaci doraźnej, czasowej przerwy w sprawowaniu opieki oraz podniesienia swoich umiejętności i wiedzy w zakresie opieki nad tymi osobami. Z usług opieki wytchnieniowej w miejscu zamieszkania osoby niepełnosprawnej skorzystało 251 osób, w tym 8 dzieci na łączną liczbę godzin – 48 454.

W 2021 r., Ośrodek realizował Program „Wspieraj Seniora”, który zakładał pomoc w dostarczaniu niezbędnych produktów żywnościowych oraz środków higienicznych do domu seniora, w celu ograniczenia konieczności wychodzenia osób starszych na zewnątrz podczas pandemii COVID-19, ze względu na ich bezpieczeństwo. Wsparciem objętych zostało 64 osoby (dwie osoby zgłosiły się indywidualnie oraz za pośrednictwem aplikacji) w tym: 16 powyżej 70 roku życia i 50 osób do 70 roku życia.

Dom Pomocy Społecznej dla Osób Niepełnosprawnych Fizycznie w Lublinie prowadzi wypożyczalnię sprzętu rehabilitacyjnego i wspomagającego - aktualnie zadanie realizowane w ramach projektu LUBInclusiON. Wypożyczalnia dysponuje 15 łózkami ortopedycznymi, 10 balkonikami oraz 5 krzesłkami kąpielowymi. Przeznaczona jest dla mieszkańców Miasta Lublin.

W ramach projektu LUBInclusiON przy Lubelskich Domach Pomocy Społecznej działa 6 Klubów Seniora. Łącznie utworzono 105 miejsc opieki nad seniorami. Stworzony został zintegrowany i kompleksowy system usług świadczonych w lokalnym środowisku dla osób starszych zagrożonych wykluczeniem społecznym lecz nie wymagających całodobowej opieki.

Zespół Ośrodków Wsparcia dostosował ofertę do potrzeb uczestników uwzględniając sytuację epidemiczną. Oprócz stałej oferty regulaminowej, na rzecz seniorów świadczone następujące usługi:

1. kontynuowanie usługi „obiadu na wynos we własnym zakresie”;
2. prowadzenie zajęć w warunkach zaostrzonego reżimu sanitarnego (dezynfekcja, maseczki, dystans społeczny, podział uczestników na mniejsze grupy, systematyczna dezynfekcja powierzchni wspólnych, pomiar temperatury, systematyczne wietrzenie pomieszczeń, preferowanie zajęć na świeżym powietrzu, rezygnacja z zajęć wymagających bliskiego kontaktu z inną osobą lub używania wspólnych przedmiotów, skrócenie czasu zajęć, czasowe zawieszanie działalności stacjonarnej);
3. wprowadzenie i egzekwowanie przestrzegania wprowadzonych w ZOW procedur minimalizujących niebezpieczeństwo zakażenia koronawirusem oraz systematyczne szkolenia dla seniorów z tego zakresu;
4. kontynuacja projektu „Aktywni i samodzielni” - zadanie „SOS dla Seniora”: dystrybucja 600 tzw. opasek życia dla mieszkańców Lublina – instruktaż użytkowania, wydawanie, prowadzenie ewidencji i innej dokumentacji projektowej, w uzasadnionych przypadkach dowóz opaski do miejsca zamieszkania seniora. Z systemu całodobowej teleopieki skorzystało 743 seniorów;
5. systematyczne zwiększanie ilości osób korzystających z dowozu obiadów w ramach Punktów Domowej Opieki;
6. zajęcia z elementami dogoterapii;
7. seanse w komorze normobarycznej;
8. nagranie i przekazanie seniorom płyt z piosenkami w wykonaniu Natalii Wilk pt. „Wdzięczności..” na zakończenie projektu „Aktywni i Samodzielni”. Ze względu na pandemię, nie mógł się odbyć koncert „na żywo”;

W okresie zawieszenia działalności stacjonarnej podejmowano następujące działania:

1. redagowanie i dystrybucja gazetek tematycznych dla seniorów;
2. redagowanie kącik dobrych myśli na stronie ZOW;
3. pozytywne przesłania - na przekór negatywnych informacjom związanym z pandemią w oknach ośrodków funkcjonujących w strukturze Zespołu pojawiły się pozytywne przesłania. Ta inicjatywa miała na celu wzbudzenie optymizmu i nadziei wśród seniorów;
4. dyżury telefoniczne – psychologa, terapeuty, pracownika socjalnego;
5. przygotowywanie artykułów, wskazówek terapeutycznych i filmików instruktażowych umieszczanych na stronie ZOW, przygotowywanie pomocy dydaktycznych, konspektów zajęć;
6. systematyczny kontakt telefoniczny pracowników z uczestnikami i rodzinami uczestników oraz monitorowanie ich sytuacji, udzielanie emocjonalnego i informacyjnego wsparcia;
7. udzielanie wsparcia informacyjnego, m.in.: dotyczącego koronawirusa i zapobiegania zakażeniom, przysługujących świadczeń, możliwości otrzymania pomocy medycznej, pomocy w skorzystaniu z programu PFRON „Pomoc osobom niepełnosprawnym poszkodowanym w wyniku żywiołu lub sytuacji kryzysowych wywołanych chorobami zakaźnymi”;
8. przygotowywanie i wydawanie uczestnikom do domu indywidualnych zestawów do ćwiczenia pamięci;
9. przygotowywanie indywidualnych zestawów do prac rękodzielniczych do wykonania w domu;
10. organizacja i przeprowadzenie indywidualnych spotkań seniorów z psychologiem na temat poczucia osamotnienia, opuszczenia, odizolowania oraz wspierania w trudnych czasach związanych z pandemią Covid;

11. doraźna pomoc usługowa samotnym seniorom, pozostającym w najtrudniejszej sytuacji: zakupy art. spożywczych, higienicznych i leków, pomoc w załatwianiu spraw urzędowych, umawiania wizyt lekarskich itp.;

12. organizowanie spacerów i gimnastyki na świeżym powietrzu w małych grupach z zachowaniem dystansu społecznego;

13. organizacja działań z okazji Świąt Wielkanocnych i Bożego Narodzenia: przygotowywanie paczek świątecznych, kartek okolicznościowych, pisanek i drobnych upominków , pieczenie i przekazanie ciasta świątecznego uczestnikom, pomoc Fundacji Wolne Miejsce z dotarciem do osób samotnych i potrzebujących z posiłkiem i upominkami – nawiązanie kontaktu z uczestnikami i przygotowanie bazy adresowej osób deklarujących chęć otrzymania paczki świątecznej;

14. szycie i dystrybucja maseczek dla seniorów (11 500 szt. maseczek);

15. internetowe życzenia świąteczne Pana Prezydenta i występy chóru pracowników ZOW – umieszczone na stronie internetowej ZOW.

C.1.1.5. Rozwój różnorodnych form pomocy i opieki wspierających samodzielne funkcjonowanie seniorów

Realizatorzy:	<ul style="list-style-type: none">• jednostki organizacyjne Miasta Lublin• biura i wydziały UM Lublin• organizacje pozarządowe• Rady Dzielnic
Wskaźniki:	- formy wsparcia celem usamodzielnienia się seniorów - 9

Usługa asystenta osobistego realizowana jest przez Wydział ds. Osób Niepełnosprawnych. W 2021 roku z usługi skorzystało 131 osób w wieku 60+ (w tym z „Programu działań na rzecz mieszkańców z niepełnosprawnościami na lata 2021-2025” - 96 osób i z programu rządowego – 35 osób).

W ZOW prowadzone są cyklicznie zróżnicowane formy pomocy wspierające samodzielność seniorów: gimnastyka usprawniająca, masaże, treningi pamięci,

edukacja prozdrowotna, wsparcie psychologiczne, spotkania ze specjalistami (prawnik, coach), spotkania edukacyjno-informacyjne z pracownikami Straży Miejskiej, obiady w różnych formach: konsumpcja na miejscu, na wynos we własnym zakresie, dowóz do miejsca zamieszkania, system teleopieki – tzw. opaska życia.

Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Lublinie zorganizował 9 indywidualnych, aktywizujących spotkań, w których uczestniczyło 8 seniorów, 2 osoby ukończyły szkolenie w ramach projektów unijnych.

W ramach oferty Centrum Aktywności Środowiskowej prowadzona była aktywizacja społeczna i zawodowa seniorów. Głównym celem działań było podniesienie kompetencji społeczno–emocjonalnych oraz wsparcie w powrocie do aktywnego uczestnictwa w życiu społeczności lokalnej. Wsparcie to jest połączone z psychoedukacją w zakresie wybranych tematów, które będą odpowiedzią na potrzeby zgłaszane przez uczestników - zwiększenie kompetencji społecznych, w tym motywacji do zmiany sytuacji życiowej w sferze indywidualnej, społecznej i zawodowej, uczestnictwo w kursach, szkoleniach, stażach. W wyniku aktywizacji zawodowej 2 seniorki zostały zakwalifikowane do projektów współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej: „Lubelskie aktywizuje”. Obydwie seniorki ukończyły szkolenie „Opiekun osób starszych” w ramach ww projektu.

Sześć Domów Pomocy Społecznej z terenu Miasta Lublina prowadziło Kluby Seniora w ramach Projektu „LUBInclusioON – działania profilaktyczne i usamodzielniające w środowisku lokalnym oraz utworzenie nowych miejsc usług społecznych”, projekt współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego i budżetu państwa w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020.

Ośrodek Wsparcia o charakterze Rodzinnych Domów „Kalina” - korzystanie z pobytu dziennego daje seniorom możliwość samodzielnego funkcjonowania w środowisku domowym.

C.1.1.6. Wdrażanie i upowszechnianie nowoczesnych technologii w realizacji usług społecznych, w tym usług teleopieki i teleinformatycznych

Realizatorzy:	<ul style="list-style-type: none">• jednostki organizacyjne Miasta Lublin• biura i wydziały UM Lublin• organizacje pozarządowe• Rady Dzielnic
Wskaźniki:	- liczba seniorów objętych teleopieką - 743 seniorów korzystających z opasek i 869 seniorów korzystających ze wsparcia telefonicznego

C.1.1.7. Doskonalenie kadr pomocy społecznej w zakresie potrzeb osób starszych i ich realizacji

Realizatorzy:	<ul style="list-style-type: none">• jednostki organizacyjne Miasta Lublin• biura i wydziały UM Lublin• organizacje pozarządowe• Rady Dzielnic
Wskaźniki:	- liczba przeszkolonych pracowników - 865

Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Lublinie przeszkolił łącznie 781 pracowników (DPS, PCK), Zespół Ośrodków Wsparcia w Lublinie – 44.

UMCS włącza się w proces doskonalenia kadry pomocy społecznej w zakresie potrzeb osób starszych i ich realizacji - Prof. dr hab. Anna Kanios (Wydział Pedagogiki i Psychologii, Katedra Pedagogiki Społecznej) prowadziła zajęcia z zakresu pisania i realizowania projektów socjalnych dla pracowników socjalnych z całej Polski, w ramach szkoleń II stopnia specjalizacji w ramach „Osi priorytetowej: II. Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji Działania: 2.5 Skuteczna pomoc społeczna”. Wsparciem objęto 40 pracowników socjalnych. Pod kierunkiem naukowym Profesor A. Kanios zostało opracowanych i zrealizowanych 20 projektów socjalnych w 20 Ośrodkach Pomocy Społecznej. Projekty dotyczą działań inkluzyjnych na rzecz seniorów. Są one realizowane pod patronatem MRPiPS; w roku 2021 ok. 30 osób uzyskało uprawnienia do wykonywania zawodu pracownik

socjalny. Osoby te ukończyły studia na kierunku praca socjalna UMCS, specjalność: „Wsparcie rodziny i seniora”.

Na Uczelni realizujemy projekt pn. Uniwersalność+, którego celem jest m.in. pogłębienie świadomości istnienia mechanizmów psychologicznych i społecznych zachodzących w relacji człowieka z otoczeniem w aspekcie dostępności, w tym w szczególności niepełnosprawności czy też potrzeb osób starszych.

C.1.1.8. Uwzględnianie potrzeb osób starszych w dokumentach strategicznych Miasta Lublin

Realizatorzy:	<ul style="list-style-type: none">• jednostki organizacyjne Miasta Lublin• biura i wydziały UM Lublin• organizacje pozarządowe• Rady Dzielnic
Wskaźniki:	- liczba dokumentów strategicznych zawierających informacje nt. seniorów - 6

1. Strategia Lublin 2030;
2. Program Wsparcia i Aktywizacji Społecznej Seniorów na terenie miasta Lublin na lata 2021-2025;
3. Program działań Miasta Lublin na rzecz mieszkańców z niepełnosprawnościami na lata 2021-2025;
4. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Lublin 2021-2030;
5. Program Zapobiegania Przestępczości oraz Poprawy Bezpieczeństwa Mieszkańców i Porządku Publicznego - "Bezpieczny Lublin";
6. Miejski Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Lublinie na lata 2021-2025.

C.1.1.9. Inicjowanie działań samopomocowych – pomoc sąsiedzka, rozwój wolontariatu

Realizatorzy:	<ul style="list-style-type: none">• jednostki organizacyjne Miasta Lublin• biura i wydziały UM Lublin• organizacje pozarządowe• Rady Dzielnic
Wskaźniki:	- liczba wolontariuszy przygotowanych i zaangażowanych w działania senioralne – ok. 450

C.1.1.10. Stałe doskonalenie poziomu i standardu usług socjalnych

Realizatorzy:	<ul style="list-style-type: none">• jednostki organizacyjne Miasta Lublin• biura i wydziały UM Lublin• organizacje pozarządowe• Rady Dzielnic
Wskaźniki:	- liczba audytów, szkoleń, certyfikatów: liczba kontroli wewnętrznych - 112 liczba kontroli zewnętrznych - 41 liczba szkoleń - 49

C.1.1.11. Poradnictwo dla osób starszych, ich rodzin i opiekunów

Realizatorzy:	<ul style="list-style-type: none">• jednostki organizacyjne Miasta Lublin• biura i wydziały UM Lublin• organizacje pozarządowe• Rady Dzielnic
Wskaźniki:	- liczba porad udzielonych seniorom – 7 227

Ośrodek Informacji Osób Niepełnosprawnych funkcjonujący w Wydziale ds. Osób Niepełnosprawnych udzielił 3190 porad osobom z niepełnosprawnościami i ich opiekunom, w tym Seniorom. Wydział nie prowadzi statystyki porad w podziale na wiek.

W 2021 r. pracownicy socjalni MOPR udzielili łącznie 5 312 porad dla seniorów, dotyczących:

- procedury ubiegania się i skierowania do domu pomocy społecznej;

- możliwości złożenia wniosku do ZUS o przyznanie świadczenia uzupełniającego dla osób niezdolnych do samodzielnej egzystencji;
- panującego stanu epidemii i zagrożeń z tym związanych;
- możliwości uzyskania wsparcia specjalistycznego w Centrum Interwencji Kryzysowej;
- możliwości skorzystania ze wsparcia Programu „Opieka wytchnieniowa” – edycja 2021 r.;
- możliwości uzyskania wsparcia w formie usług opiekuńczych świadczonych w miejscu zamieszkania;
- możliwości złożenia wniosku do Miejskiego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Lublinie, ul. Magnoliowa 2 o określenie niepełnosprawności.

W ramach oferty Centrum Aktywności Środowiskowej prowadzona była kompleksowa opieka psychologiczna dla seniorów. Jej głównym celem jest m. in.: wzmocnienie w procesie wprowadzania pozytywnych zmian w życiu, analiza problemów i poszukiwanie sposobów ich rozwiązania, podniesienie wiary we własne możliwości, wypracowanie prawidłowego sposobu radzenia sobie w sytuacjach trudnych.

W roku 2021 z nieodpłatnej pomocy prawnej oraz nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego skorzystało 1 643 osób w wieku senioralnym, z czego:

- 1) 525 osób w wieku powyżej 60 do 65 lat;
- 2) 823 osoby w wieku powyżej 65 do 75 lat;
- 3) 254 osoby w wieku powyżej 75 do 85 lat;
- 4) 41 osób w wieku powyżej 85 lat.

Na podstawie ustawy z dnia 5 sierpnia 2015 r. o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej (Dz. U. z 2021 r. poz. 945) na terenie miasta Lublin w 2021 roku utworzonych zostało 14 punktów,

w których osoby uprawnione mogły skorzystać z nieodpłatnej pomocy prawnej oraz nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego.

W okresie stanu epidemii, mieszkańcy mogli skorzystać, również ze wsparcia w sposób zdalny, za pośrednictwem telefonu, maila lub komunikatora internetowego.

W Centrum Interwencji Kryzysowej w Lublinie z pomocy skorzystało 117 osób powyżej 60 r.ż. Odbyło się 103 konsultacji i porad psychologiczno - terapeutycznych oraz 169 porad prawnych.

C.1.1.12. Upowszechnianie informacji o dostępności do usług świadczonych na rzecz osób starszych przez instytucje i organizacje na terenie miasta

<i>Realizatorzy:</i>	<ul style="list-style-type: none">• jednostki organizacyjne Miasta Lublin• biura i wydziały UM Lublin• organizacje pozarządowe• Rady Dzielnic
<i>Wskaźniki:</i>	- informatory, strony internetowe

Zamieszczanie i aktualizacja informacji dla seniorów na stronach internetowych:

- www.lublin.eu, www.mopr.lublin.eu; www.zow.lublin.eu, www.cik.lublin.eu;

www.pzerii.lublin.pl, www.mbp.lublin.pl., www.muplublin.praca.gov.pl,

www.lsa.lublin.pl

- dystrybucja ulotek i broszur informacyjnych;

- artykuły promocyjne w lokalnej prasie;

- audycje radiowe i tv „Pora seniora” z udziałem seniorów;

- ogłoszenia w lubelskich kościołach;

- plakaty informacyjne w lokalnych instytucjach;

- Facebook;

- plakaty w placówkach oświatowych i medycznych.

C.1.1.13. Rozwój wolontariatu międzypokoleniowego oraz senioralnego

Realizatorzy:	<ul style="list-style-type: none">• jednostki organizacyjne Miasta Lublin• biura i wydziały UM Lublin• organizacje pozarządowe• Rady Dzielnic
Wskaźniki:	- liczba wolontariuszy zaangażowanych w działania senioralne – ok. 450

Uczestnicy Zespołu Ośrodków Wsparcia podejmują działania wolontarystyczne niesformalizowane na zasadzie wzajemnej pomocy.

Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej jest jedyną uczelnią w Lublinie, która od 2014 roku cyklicznie przeprowadza zbiórki darów dla Kombatantów w kraju i za granicą, a także organizuje z nimi spotkania. Celem tych spotkań jest krzewienie postaw patriotycznych i zachowań prospołecznych wśród przedstawicieli młodego pokolenia. Zbiórkę przeprowadzono w Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie w dniach od 15 listopada do 15 grudnia 2021 roku w ramach akcji „Rodacy Bohaterom”, organizowanej corocznie przez Stowarzyszenie Odra - Niemen z siedzibą we Wrocławiu. W jej ramach zebrano łącznie 25 paczek, w tym 16 paczek spożywczych oraz 9 paczek zawierających chemię gospodarczą i środki ochrony przed COVID-19. Wraz z darami Kombatanci otrzymali listy, prace plastyczne oraz kartki świąteczne wykonane przez dzieci i młodzież z zaprzyjaźnionych z Uczelnią instytucji. Dary trafiły do Kombatantów z Lublina oraz Litwy. Dodatkowo, w ramach zbiórki na konto Stowarzyszenia Odra - Niemen wpłynęła kwota 750 zł. Zebrane w trakcie akcji fundusze zostały przekazane środowiskom kombatanckim na Białorusi. Sukces zbiórki był możliwy dzięki partycypacji Władz UMCS, dyrekcji i pracowników Stołówki Akademickiej „Trójka”, Centrum Promocji, Centrum Prawno-Organizacyjnego, Centrum Badań Naukowych, Centrum Kształcenia i Obsługi Studiów, Centrum Gospodarowania Nieruchomościami, Kwestury UMCS, a także AZS UMCS – którzy wsparli akcję finansowo i rzeczowo. W zbiórkę uczelnianą zaangażowały się również Wydział Filozofii i Socjologii UMCS, Wydział Historii i Archeologii (Koło Naukowe Historyków Studentów UMCS, Koło Metodologiczne Historyków UMCS) oraz Wydział Nauk o Ziemi i Gospodarki Przestrzennej UMCS.

Na szczególne wyróżnienie zasługują również placówki oświatowe: Przedszkole nr 46 w Lublinie oraz XXIX Liceum Ogólnokształcące im. cc mjr. Hieronima Dekutowskiego ps. Zapora w Lublinie. Obydwie instytucje oprócz żywności i chemii ofiarowały świąteczne kartki z życzeniami, ozdoby i dekoracje. Dzięki Darczyńcom, święta wielu Kombatantów upłynęły w spokoju, radości i głębokim przeświadczeniu, że ich poświęcenie miało sens.

C.1.1.14. Współpraca z uczelniami w zakresie przygotowywania kadr do pracy na rzecz seniorów oraz Klastrem Lubelska Medycyna

Realizatorzy:	<ul style="list-style-type: none"> • jednostki organizacyjne Miasta Lublin • biura i wydziały UM Lublin • organizacje pozarządowe • Rady Dzielnic
Wskaźniki:	- liczba studentów przygotowanych do pracy na rzecz seniorów - 80

W roku 2021 ok. 30 osób w UMCS uzyskało uprawnienia do wykonywania zawodu pracownik socjalny,. Osoby te ukończyły studia na kierunku praca socjalna UMCS, specjalność: „Wsparcie rodziny i seniora”. Obecnie na Wydziale Pedagogiki i Psychologii UMCS, na kierunku praca socjalna, specjalność: „Wsparcie rodziny i seniora” kształci się ok. 45 studentów. Dodatkowo na kierunku praca socjalna, studia II stopnia (studia stacjonarne i niestacjonarne) na których również poruszane są kwestie natury gerontologicznej, studenci piszą prace magisterskie z zakresu pracy socjalnej z seniorami kształci się również ok. 40 studentów.

C.2. Zapewnienie opieki nad osobami niesamodzielnymi oraz wsparcie opiekunów nieinstytucjonalnych osób niesamodzielných pozostających w środowisku

C.2.1. Rozwój systemu wsparcia dla osób nie mogących funkcjonować samodzielnie (pozostających w środowisku bądź zamieszkujących w placówkach opieki)

C.2.2.1. Dostosowywanie zakresu usług całodobowych do rosnącego zapotrzebowania poprzez rozwijanie oferty miejsc opieki wytchnieniowej oraz usług wspierających całodobowych

Realizatorzy:	<ul style="list-style-type: none">• jednostki organizacyjne Miasta Lublin• biura i wydziały UM Lublin• organizacje pozarządowe
Wskaźniki:	- liczba instytucji oferujących osobom starszym całodobową opiekę - 8

1. Dom Pomocy Społecznej im. Matki Teresy z Kalkuty;
2. Dom Pomocy Społecznej „Betania” w Lublinie;
3. Dom Pomocy Społecznej dla Osób Niepełnosprawnych Fizycznie w Lublinie;
4. Dom Pomocy Społecznej „ Kalina” w Lublinie;
5. Dom Pomocy Społecznej im. Wiktorii Michelisowej w Lublinie;
6. Dom Pomocy Społecznej im. Św. Jana Pawła II w Lublinie;
7. Prawosławny Dom Pomocy Społecznej Diecezji Lubelsko – Chełmskiej w Lublinie;
8. Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia o Charakterze Rodzinnych Domów „Kalina” w Lublinie.

C.2.2.2. Utrzymanie standardów usług świadczonych w domach pomocy społecznej

Realizatorzy:	<ul style="list-style-type: none">• jednostki organizacyjne Miasta Lublin• biura i wydziały UM Lublin• organizacje pozarządowe
Wskaźniki:	- liczba osób objętych usługami opiekuńczymi oraz specjalistycznymi usługami opiekuńczymi - 771

1. Dom Pomocy Społecznej im. Św. Jana Pawła II w Lublinie - z usług skorzystało łącznie 70 osób;
2. Dom Pomocy Społecznej „Betania” w Lublinie - z usług skorzystały 164 osoby;
3. Dom Pomocy Społecznej „Kalina” w Lublinie - z usług skorzystało 141 osób;
4. Dom Pomocy Społecznej im. Matki Teresy z Kalkuty w Lublinie - z usług skorzystały 144 osoby;
5. Dom Pomocy Społecznej dla Osób Niepełnosprawnych Fizycznie w Lublinie - z usług skorzystało – 112 osób;
6. Dom Pomocy Społecznej im. W. Michelisowej w Lublinie - z usług skorzystało 46 osób;
7. Prawosławny Dom Pomocy Społecznej Diecezji Lubelsko – Chełmskiej – z usług skorzystało 37 osób;
8. Środowiskowy Ośrodek Wsparcia „Kalina” - usług skorzystało 34 osoby;
9. OWDR „Kalina” - z usług skorzystały 23 osoby.

C.2.2.3. Rozszerzanie zakresu usług dla mieszkańców domów pomocy społecznej

Realizatorzy:	<ul style="list-style-type: none">• jednostki organizacyjne Miasta Lublin• biura i wydziały UM Lublin• organizacje pozarządowe
Wskaźniki:	- liczba innowacyjnych usług całodobowego wsparcia dla seniorów - 3

Dom Pomocy Społecznej „Betania” w Lublinie oferuje 3 usługi innowacyjne tj. telewolontariat, dogoterapia i spotkania z młodzieżą na platformach komunikacyjnych (Platformy Zoom, Teams).

C.2.2.4. Tworzenie rodzinnych ośrodków opieki całodobowej dla osób starszych

Realizatorzy:	<ul style="list-style-type: none">• jednostki organizacyjne Miasta Lublin• biura i wydziały UM Lublin• organizacje pozarządowe
Wskaźniki:	- liczba nowych rodzinnych ośrodków opieki całodobowej dla seniorów - 1

Ośrodek Wsparcia o charakterze Rodzinnych Domów "Kalina".

C.2.2.5. Rozwój instytucji zapewniających całodobową opiekę osobom starszym

Realizatorzy:	<ul style="list-style-type: none">• jednostki organizacyjne Miasta Lublin• biura i wydziały UM Lublin• organizacje pozarządowe
Wskaźniki:	- liczba nowo utworzonych placówek - 4

1. Ośrodek Wsparcia o charakterze Rodzinnych Domów "Kalina" – celem działalności Ośrodka jest wspieranie osób i rodzin, które ze względu na wiek, chorobę lub niepełnosprawność wymagają częściowej pomocy w zaspakajaniu niezbędnych potrzeb życiowych w formie pobytu dziennego lub okresowego całodobowego pobytu. Ośrodek w ramach swojej działalności świadczy usługi wspomagające dla osób w podeszłym wieku, z niepełnosprawnością fizyczną oraz zaburzeniami pamięci, zagrożone wykluczeniem społecznym. W ośrodku prowadzone są dwie formy wsparcia: całodobowa oferująca 16 miejsc oraz dzienna oferująca 20 miejsc. W ramach pobytu dziennego Placówka świadczy usługi od poniedziałku do piątku, w godzinach od 8.00 do 16.00, natomiast w ramach pobytu całodobowego świadczy usługi 7 dni w tygodniu. W ramach funkcjonowania ośrodka w obu formach są świadczone usługi: arteterapia, rękodzieło, dziewiarstwo, zajęcia florystyczne, ludoterapia, biblioterapia, muzykoterapia, filmoterapia, animaloterapia, socjoterapia, kulinoterapia, kinezyterapia, trening pamięci. W ramach pobytu dziennego placówka zapewnia transport Uczestników na zajęcia do Ośrodka oraz transport do miejsc zamieszkania po ich zakończeniu.

2. Centrum Rozwoju i Integracji Społecznej Osób z Niepełnosprawnością Intelktualną - celem działalności Centrum jest wsparcie osób z niepełnosprawnością intelektualną i ich rodzin, które ze względu na podeszły wiek, chorobę lub niepełnosprawność wymagają częściowej pomocy w zaspakajaniu niezbędnych potrzeb życiowych w formie pobytu dziennego lub całodobowego. Centrum posiada 24 miejsc całodobowego pobytu - skorzystało 14 (pobyt całodobowy w Centrum uruchomiony został od września 2021 r.), 26 miejsc pobytu dziennego - skorzystały 24 osoby (pobyt dzienny uruchomiony od lipca 2021 r.). Pobyt dzienny – Dienne Centrum Aktywności funkcjonuje od pon. do piątku w godz. 8.00 – 16.00. W ośrodku świadczone są usługi prozdrowotne, wspomagające, aktywizujące oraz bytowe w różnych pracowniach: kulinarnej, kultury i sztuki, relaksacji, kompetencji społecznych, technik różnych, światłoterapii.
3. Centrum Rozwoju i Integracji Społecznej Osób z Niepełnosprawnością Intelktualną Mieszkania Całodobowe świadczą usługi w systemie ciągłym przez 7 dni w tygodniu, w ramach którego zapewnione jest całodobowe wyżywienie, usługi pielęgnacyjne, opiekuńcze, wspomagające oraz rehabilitacji ruchowej.
4. Środowiskowy Ośrodek Wsparcia (ŚOW) „Kalina” - placówka uruchomiła miejsca całodobowego pobytu od marca 2021 r. - 30 miejsc, z czego 6 miejsc przeznaczonych jest na realizację programu „Opieka Wytchnieniowa”, natomiast miejsca dziennego pobytu od maja 2021 r.- 30 miejsc. Placówka przeznaczona jest dla osób powyżej 56. roku życia, które z powodu niepełnosprawności lub wieku wymagają częściowego okresowego wsparcia. Ośrodek świadczy usługi zdrowotne i prozdrowotne, w tym: opiekę psychiatryczną (poradnictwo, psychoedukacja, konsultacje, diagnoza zdrowia psychicznego), stałą opiekę psychologiczną (terapia psychologiczna, psychoterapia, psychoedukacja, poradnictwo dla Uczestników i rodzin, diagnoza psychologiczna Uczestników), opiekę pielęgniarzką (pomiarów parametrów życiowych, podawanie leków zgodnie ze zleceniem lekarskim, obserwacja i monitorowanie stanu zdrowia, współpraca z lekarzem psychiatrą, lekarzem rodzinnym, rodziną w zakresie zdrowia Uczestnika), rehabilitację leczniczą, w tym zabiegi specjalistyczne zgodnie ze skierowaniem lekarskim, masaże.

C.2.2.6. Wspieranie rozwoju domowych usług opiekuńczych świadczonych przez osoby prawne prowadzące działalność w formie świadczeń opiekuńczych, w tym: przez podmioty ekonomii społecznej/organizacje obywatelskie realizujące zadania w typie działalności pożytku publicznego

Realizatorzy:	<ul style="list-style-type: none">• jednostki organizacyjne Miasta Lublin• biura i wydziały UM Lublin• organizacje pozarządowe
Wskaźniki:	- liczba podmiotów wspierających domowe usługi opiekuńcze - 3

1. Polski Czerwony Krzyż Lubelski Oddział Okręgowy;
2. Polski Komitet Pomocy Społecznej w Lublinie;
3. Lubelskie Stowarzyszenie Ochrony Zdrowia Psychicznego.

C.2.2.7. Tworzenie placówek wsparcia dziennego dla osób niesamodzielnych, ze zróżnicowanym zakresem usług i różnym czasem funkcjonowania (również w soboty i niedziele)

Realizatorzy:	<ul style="list-style-type: none">• jednostki organizacyjne Miasta Lublin• biura i wydziały UM Lublin• organizacje pozarządowe
Wskaźniki:	- Liczba nowo utworzonych placówek - 1

C.2.2.8. Rozwijanie mieszkalnictwa dla seniorów, np. poprzez stworzenie zasobu mieszkań bez barier

Realizatorzy:	<ul style="list-style-type: none">• jednostki organizacyjne Miasta Lublin• biura i wydziały UM Lublin• organizacje pozarządowe
Wskaźniki:	- liczba mieszkań przeznaczonych dla seniorów - 22

W 2021 r. Wydział Spraw Mieszkaniowych wydał 35 skierowań do zawarcia umowy najmu lokalu z mieszkaniowego zasobu Miasta Lublin dla seniorów. Ponadto w 2021 roku sześcioro seniorów otrzymało lokale z tytułu zamiany mieszkań.

Mieszkania chronione dla osób niepełnosprawnych intelektualnie, fizycznie, z zaburzeniami psychicznymi oraz w podeszłym wieku znajdują się w Domu Pomocy Społecznej im. św. Jana Pawła II przy ul. Ametystowej w Lublinie. W 2021 roku funkcjonowało 15 mieszkań (9 mieszkań treningowych i 6 mieszkań wspieranych), które dysponowały 33 miejscami z pobytu w mieszkaniach chronionych skorzystało łącznie 40 osób.

W zasobach Centrum Interwencji Kryzysowej pozostaje mieszkanie interwencyjne dostosowane do potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych znajdujących się w sytuacji kryzysowej z możliwością zamieszkania do 3 m-cy. Mieszkanie wyposażone jest w podjazd oraz schodolaz dla wózków inwalidzkich, pokój spełniający wszelkie normy wraz z łazienką dostosowaną do potrzeb osób niepełnosprawnych. Centrum nie zabezpiecza osób przebywających w pokoju mieszkania interwencyjnego materialnie, oraz nie jest zatrudniona osoba sprawująca opiekę nad osobami niepełnosprawnymi. W/w usługi nie należą do kompetencji Centrum. Istnieje możliwość korzystania z takiego wsparcia - podczas pobytu w mieszkaniu - zabezpieczane przez MOPR lub inny podmiot.

C.2.2.9. Rozwijanie zakresu i zasięgu usług świadczonych w ramach Punktu Domowej Opieki

Realizatorzy:	<ul style="list-style-type: none"> • jednostki organizacyjne Miasta Lublin • biura i wydziały UM Lublin • organizacje pozarządowe
Wskaźniki:	- liczba podmiotów wspierających domowe usługi opiekuńcze - 3

1. Polski Czerwony Krzyż Lubelski Oddział Okręgowy;
2. Polski Komitet Pomocy Społecznej w Lublinie;
3. Lubelskie Stowarzyszenie Ochrony Zdrowia Psychicznego.

W ZOW funkcjonują Punkty Domowej Opieki w dzielnicach/osiedlach: Kalinowszczyzna, Czechów, Śródmieście, Czuby, LSM. Ilość miejsc – 205, ilość korzystających -207.

C.3. Zapewnienie seniorom bezpieczeństwa oraz przeciwdziałanie nadużyciom wobec nich

C.3.1. Zapewnienie bezpieczeństwa osób starszych i przeciwdziałanie przemocy wobec nich

C.3.1.1. Organizowanie programów ukierunkowanych na nabycie umiejętności skutecznego reagowania w sytuacjach zagrożenia bezpieczeństwa;

C.3.1.2. Podnoszenie świadomości seniorów na temat źródeł przemocy i sposobów radzenia sobie z nią;

C.3.1.3. Zacieśnianie współpracy różnych instytucji w zakresie przeciwdziałania przemocy wobec osób starszych.

C.3.2. Przeciwdziałanie wykorzystywaniu seniorów poprzez nieuczciwe praktyki finansowe

C.3.2.1. Edukacja w zakresie praw konsumenta, unikania niebezpieczeństw z obszaru finansów i umów konsumenckich;

C.3.2.2. Upowszechnianie wiedzy na temat instytucji świadczących pomoc w sytuacjach budzących podejrzenia o nieuczciwym wykorzystaniu.

Realizatorzy:	<ul style="list-style-type: none">• jednostki organizacyjne Miasta Lublin• biura i wydziały UM Lublin• organizacje pozarządowe• Komenda Miejska Policji• Miejski Rzecznik Praw Konsumentów
Wskaźniki:	<ul style="list-style-type: none">- liczba zrealizowanych działań w zakresie bezpieczeństwa seniorów (szkolenia, pogadanki, spotkania z ekspertem) – ponad 100- liczba zaangażowanych instytucji działających w zakresie przeciwdziałania nieuczciwym praktykom wobec osób starszych – ponad 12

W ramach działań profilaktycznych projektu pn. „Bezpieczny Senior” policjanci KMP w Lublinie w 2021 r. podejmowali działania informacyjne i edukacyjne mające na celu wzrost poczucia bezpieczeństwa społeczności lubelskiej.

W zakresie przeciwdziałania przestępczości skierowanej do osób starszych zostały zrealizowane działania edukacyjne. Podczas prowadzonych spotkań policjanci informowali osoby starsze o występowaniu nieuczciwych praktyk stosowanych na rynku usług i towarów oraz oszustw metodą „na policjanta”, „na wnuczka”, „na

pracownika banku”, „na paczkę”. Policjanci omawiali procedury postępowania w przypadku pojawiającego się niebezpieczeństwa i zagrożenia zdrowia i życia.

Należy podkreślić, że trwająca pandemia COVID 19 utrudniła bezpośrednio dotarcie do seniorów, a przestępcy wykorzystując tą sytuację przenieśli praktyki przestępcze do sieci Internetowej. Ponadto w 2021r. został przeprowadzony Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań, który wymagał wdrożenia działań prewencyjnych dotyczących przeciwdziałania wyłudzeniu danych osobowych przez przestępców podszywających się pod rachmistrzów spisowych.

W związku z powyższym w 2021 r. policjanci Komendy Miejskiej Policji w Lublinie zrealizowali na terenie miasta Lublin 43 spotkania dla 327 osób oraz przeprowadzili 1 akcję profilaktyczną dla 30 seniorów zgłaszających się do punktu szczepień na COVID 19. Policjanci udzielali porad prewencyjnych oraz przekazywali materiały profilaktyczne tj. ulotki i plakaty opracowane przez Wydział Prewencji KMP w Lublinie.

Dzielnicowi z Komisariatów Policji podległych Komendzie Miejskiej Policji w Lublinie utrzymywali stały kontakt z duchownymi, przedstawicielami placówek służby zdrowia, administracji osiedlowych, oświatowo – wychowawczych, banków jak również pracownikami socjalnymi MOPR i GOPS, celem podejmowania działań prewencyjnych skierowanych do społeczności lokalnej.

Ponadto w związku z odnotowanymi na terenie podległym Komendzie Miejskiej Policji w Lublinie, wzrostem liczby przestępstw, w wyniku których oszuści wykorzystując naiwności osób starszych wyłudzały od nich pieniądze, Komendant Miejski Policji w Lublinie wystosował apel skierowany do seniorów najbardziej zagrożonych tego typu oszustwami. Apel został odczytany podczas niedzielnych mszy w kościołach parafialnych, a jego treść wraz z materiałami profilaktycznymi zamieszczono na tablicach informacyjnych i parafialnych stronach internetowych.

Ponadto dzielnicowi z poszczególnych Komisariatów Policji przekazywali ulotki i plakaty „Porady dla Seniora” i „Apel KMP w Lublinie” placówkom administracji osiedlowych, celem zamieszczenia przedmiotowych materiałów profilaktycznych w miejscach widocznych dla mieszkańców.

Dodatkowo, celem dotarcia z przekazem do jak najszerszego grona odbiorców, na stronie internetowej KMP w Lublinie zostały zamieszczone spoty prewencyjne „Porady Seniora” oraz „Apel Komendanta Miejskiego Policji w Lublinie”, a dzięki współpracy z Agencją Reklamową Premium Outdoor SP.ZO.O, przedmiotowe spoty

prewencyjne zostały zamieszczone bezpłatnie w pojazdach Miejskiego Przedsiębiorstwa Komunikacji w Lublinie.

Jednocześnie Komendanci i Dzielnicy z Komisariatów Policji podległych KM w Lublinie podjęli współpracę z przedstawicielami placówek bankowych oraz korporacji taksówkowych znajdujących się na terenie podległym KMP w Lublinie. Przedmiotowe działania miały na celu przeciwdziałanie ewentualnym oszustwom kierowanym do osób starszych, samotnych w oparciu o modus operandi „na wnuczka”, „na policjanta”, „na pracownika banku”, „na paczkę”. W trakcie rozmów z przedstawicielami korporacji taksówkowych i bankowych dzielnicowi przekazywali informacje o powtarzających się oszustwach i wyłudzeniach pieniędzy, kierowanych do osób starszych i samotnych, które korzystając z usług korporacji przewożących pasażerów, podejmowali oszczędności z banku i przekazywali je oszustom.

Realizując założenia niniejszego projektu Komenda Miejska Policji w Lublinie, w zakresie przeciwdziałania nieuczciwym praktykom stosowanym wobec osób starszych, nawiązała współpracę z Miejskim Rzecznikiem Konsumenta w Lublinie, przedstawicielami placówek banków, korporacji przewozowych, Zakładem Ubezpieczeń Społecznych w Lublinie, Miejskim Przedsiębiorstwem Komunikacji Lublin, Agencją Reklamową Premium Outdoor SP.ZO.O, Zarządem Transportu Miejskiego w Lublinie, Administracjami osiedlowymi, MOPR - em w Lublinie, GOPR – rami z powiatu lubelskiego, Klubami Seniorów, Centrum Aktywizacji Seniorów MOPR w Lublinie.

C.4. Działania na rzecz zmiany postaw seniorów w zakresie stylu życia, aktywności fizycznej i intelektualnej, odżywiania i higieny, dbałości o zdrowie

C.4.1. Propagowanie zdrowego stylu życia

C.4.1.1. Rozwój edukacji prozdrowotnej - promocja zdrowego stylu życia (prawidłowe żywienie, aktywność fizyczna, profilaktyka chorób wieku starszego, zdrowie psychiczne)

Realizatorzy:	<ul style="list-style-type: none">• jednostki organizacyjne Miasta Lublin• biura i wydziały UM Lublin• organizacje pozarządowe• placówki służby zdrowia
Wskaźniki:	- liczba osób uczestniczących w inicjatywach promujących profilaktykę i zdrowy styl życia – ponad 1500

W związku z sytuacją epidemiczną, w 2021 r. pracownicy socjalni prowadzili działania informacyjne dot. szczepień przeciwko Covid-19, w zakresie pomocy w rejestracji na szczepienie, dotarciu do punktu szczepień, zapewnienia transportu, informacji o adresach punktów szczepień itp. Seniorzy brali udział w zajęciach z kulinoterapii poświęconych zdrowemu odżywianiu, rozmowom z dietetykiem oraz przygotowywaniu zdrowego posiłku, spotkaniach edukacyjnych promujących zdrowy styl życia, higienę oraz profilaktykę przeciw rozprzestrzenianiu wirusa SARS-CoV-2, pogadankach na temat zdrowego żywienia z osobami cierpiącymi na cukrzycę, warsztatach psychologicznych oraz treningach relaksacyjnych, spacerach z kijami nordic walking, zajęciach na basenie.

Samodzielny Publiczny Szpital Kliniczny Nr 4 w Lublinie jest realizatorem czterech programów profilaktycznych, w tym trzech, które skierowane są także do osób starszych.

Szpital realizuje działania profilaktyczne w ramach projektów:

1. „Profilaktyka przede wszystkim – wczesne wykrywanie reumatoidalnego zapalenia stawów u osób w wieku aktywności zawodowej w woj. lubelskim, świętokrzyskim, podkarpackim i mazowieckim – projekt pilotażowy Kliniki Reumatologii i Układowych Chorób Tkanki Łącznej Samodzielnego Publicznego Szpitala Klinicznego Nr 4 w Lublinie”. Szpital realizuje: szkolenia i warsztaty dla lekarzy i pielęgniarek POZ; badania przesiewowe dla pacjentów; konsultacje reumatologiczne; działania

edukacyjne (w tym kampania informacyjna w mediach) dla chorych i ogółu społeczeństwa.

2. „Zdrowe kości do starości - program profilaktyki i leczenia osteoporozy u kobiet w Makroregionie Wschodnim”. W ramach projektu uczestniczkom z grupy docelowej oferowane są bezpłatne konsultacje u pracowników ochrony zdrowia, badania służące rozpoznaniu osteoporozy (badanie ankietowe FRAX, badanie gęstości kości, RTG), spotkania edukacyjno-świadomościowe dla kobiet z zakresu profilaktyki osteoporozy (wykłady, szkolenia edukacyjne, warsztaty ćwiczeń fizycznych i zdrowego żywienia) oraz programy edukacyjne (wydarzenia, eventy, kampanie profilaktyczno-świadomościowe).

3. „Profilaktyka przewlekłych bólów kręgosłupa w makroregionie wschodnim”. W ramach projektu uczestnicy mają możliwość bezpłatnego skorzystania ze świadczeń zdrowotnych, badań laboratoryjnych/obrazowych oraz leczenia zachowawczego w postaci warsztatów rehabilitacji ruchowej.

W ramach ww. projektów prowadzone są działania informacyjne, kolportowane są ulotki, broszury dot. m.in. zdrowego stylu życia, prawidłowego odżywienia, aktywności fizycznej, profilaktyki chorób.

UMCS m.in. poprzez działania swoich pracowników i poszczególne jednostki zrealizował wykład (czerwiec, on-line) dla słuchaczy Uniwersytetu Trzeciego Wieku dotyczący problemów emocjonalnych i zagrożeń zdrowia psychicznego wieku dojrzałego, oferował bezpłatne wejście do Ogrodu Botanicznego UMCS dla seniorów w ramach Lubelskich Dni Seniora, Centrum Kultury Fizycznej prowadziło wykłady dla Seniorów – uczestników zajęć Uniwersytetu Trzeciego Wieku w Lublinie - tematyka: „Rola aktywności fizycznej w zdrowym stylu życia”, jak również podczas Lubelskiego Festiwalu Nauki; tematyka: „Ocena cech fizycznych w warunkach laboratoryjnych w aspekcie zdolności do wykonywania aktywności fizycznej we własnym zakresie” oraz „Efekty fizjologiczne udziału w 8 - tygodniowej zróżnicowanej, zorganizowanej aktywności fizycznej”.

W ośrodkach ZOW prowadzone są zajęcia edukacyjne ze specjalistami (dietetyk, psycholog, pielęgniarka, fizjoterapeuta, refleksolog), gimnastyka ogólnousprawniająca, relaksacja, masaże, zabiegi fizjoterapeutyczne, nordic walking, spacer, zajęcia na siłowniach zewnętrznych, tai chi, badanie słuchu, warsztaty

promujące zdrowe odżywianie i działania proekologiczne, zajęcia na basenie, zajęcia na macie interaktywnej.

Fundacja Karuzela zorganizowała warsztaty z fizjoterapeutą, dietetyczką, psychologiem i pedagogiem (podtrzymywanie aktywności umysłowej).

C.4.1.2. Prowadzenie i wspieranie edukacji dotyczącej różnorodnych prozdrowotnych form aktywności

Realizatorzy:	<ul style="list-style-type: none">• jednostki organizacyjne Miasta Lublin• biura i wydziały UM Lublin• organizacje pozarządowe• placówki służby zdrowia
Wskaźniki:	- liczba podmiotów wspierających prozdrowotną aktywność seniorów – ponad 10

1. Samodzielny Publiczny Szpital Wojewódzki im. J. Bożego w Lublinie;
2. Poradnia diabetologiczna przy SPSK4 w Lublinie;
3. Lubelski Oddział Okręgowy PCK;
4. Samodzielny Publiczny Szpital Kliniczny Nr 4 w Lublinie;
5. Uniwersytet Przyrodniczy;
6. Poradnia badania słuchu Audiofon;
7. Fundacja Life Sens;
8. Fundacja „Emocja”;
9. Fundacja Fun Flor;
10. Fundacja Wolne Miejsca – Zero West;
11. UMCS;
12. szkoły podstawowe;
13. organizacje pozarządowe niewspółpracujące z jednostkami Urzędu Miasta.

C.4.1.3. Organizowanie spotkań i warsztatów podnoszących wiedzę seniorów na temat zdrowego stylu życia, konieczności dbania o zdrowie, racjonalne odżywianie itp.

Realizatorzy:	<ul style="list-style-type: none"> • jednostki organizacyjne Miasta Lublin • biura i wydziały UM Lublin • organizacje pozarządowe • placówki służby zdrowia
Wskaźniki:	- liczba inicjatyw, spotkań, warsztatów, projektów promujących profilaktykę i zdrowy styl życia – powyżej 80

Inicjatywy w Lubelskich Domach Pomocy Społecznej promują profilaktykę i zdrowy styl życia poprzez spotkania z dietetykiem, spotkania dotyczące przestrzegania reżimu sanitarnego, spotkanie „Profilaktyka oddechowa – nauka zwiększania pojemności płuc”, spotkania z rehabilitantem, pielęgniarką i opiekunem, zajęcia gimnastyczne, spacerzy nordic walking, spotkanie z fizjoterapeutą dotyczące prawidłowej postawy i sposobów wykonywania ćwiczeń w domu, zajęcia kulinoterapii, wykłady prozdrowotne online: „Aktywny Senior”, „Siła pamięci”, „Jak radzić sobie ze stresem w Pandemii”.

W Zespole Ośrodków Wsparcia w Lublinie odbywają się regularne pogadanki prozdrowotne, wykłady, instruktaże, porady, zajęcia edukacyjne ze specjalistami – pielęgniarkami, dietetykami, psychologami, fizjoterapeutami, zajęcia z zakresu aktywności fizycznej: gimnastyka, nordic walking, zajęcia na basenie, siłowniach zewnętrznych, spacerzy, tai chi, gimnastyka na przyrządach, spotkania informacyjne z zakresu minimalizacji ryzyka zakażenia koronawirusem.

C.4.1.4. Promowanie aktywności fizycznej osób starszych (z uwzględnieniem możliwości i ograniczeń seniorów)

Realizatorzy:	<ul style="list-style-type: none"> • jednostki organizacyjne Miasta Lublin • biura i wydziały UM Lublin • organizacje pozarządowe • placówki służby zdrowia
Wskaźniki:	- liczba podejmowanych działań mających na celu promowania aktywności fizycznej wśród osób starszych – ok. 100

Wydział Inicjatyw i Programów Społecznych Urzędu Miasta Lublin zorganizował 26 spotkań) na świeżym powietrzu, z udziałem 570 uczestników ("Aktywny senior", nordic walking, Tai Chi, zajęcia „Zdrowy kręgosłup”) a w ramach Lubelskich Dni Seniora przygotowano m.in. zajęcia sportowe na świeżym powietrzu: marsz z kijkami, poranna gimnastyka, ćwiczenia usprawniające w Ogrodzie Saskim, turniej tenisowy, zabawy z piłką siatkową i koszykową, gry w bule oraz bardzo popularne wśród seniorów tai chi. W ramach promowania aktywności fizycznej osób starszych Wydział Inicjatyw i Programów Społecznych umieścił na kanale YOUTUBE Urzędu Miasta Lublin zakładkę Lubelska Akademia Seniora, a w niej materiały filmowe promujące m.in. nordic walking, kąpiele leśne, holistyczne podejście do zdrowia czy przykłady ćwiczeń fizycznych, które seniorzy mogą wykonywać w domu.

W ramach realizowanych projektów profilaktycznych przez Samodzielny Publiczny Szpital Kliniczny Nr 4 w Lublinie opracowywane są broszury informacyjne dla pacjentów (w tym dla seniorów) z zakresu promocji profilaktyki w tym aktywności fizycznej jako kluczowej dla zachowania zdrowia seniorów. W 2021 roku kolportowano wśród osób korzystających z programu wczesnego wykrywania reumatoidalnego zapalenia stawów RZS broszurę zawierającą zestawy ćwiczeń. Została również opracowana broszura profilaktyki osteoporozy zawierające zestawy ćwiczeń dla seniorów do samodzielnego wykonania w domu i została ona rozkolportowana wśród POZ m. in. z terenu miasta Lublin. W ramach projektu dot. bólów kręgosłupa prowadzona jest strona www, na której są zamieszczane filmy instruktażowe z zestawem ćwiczeń zmniejszające/lub niwelujące bóle kręgosłupa.

Zespół Ośrodków Wsparcia w Lublinie zrealizował aktywność seniorów poprzez gimnastykę ogólnousprawniającą indywidualną i grupową, spacer, nordic walking, siłownie plenerowe, zajęcia na basenie, gimnastyka na przyrządach, zajęcia na macie interaktywnej, zabiegi fizjoterapeutyczne i masaże, zajęcia sportowo-integracyjne w lubelskich parkach, wycieczki piesze, zajęcia edukacyjne promujące aktywność fizyczną: pogadanki, instruktaże, wykłady, porady indywidualne.

C.4.1.5. Organizacja akcji informacyjnych dotyczących promocji zdrowia i profilaktyki chorób wieku dojrzałego

Realizatorzy:	<ul style="list-style-type: none">• jednostki organizacyjne Miasta Lublin• biura i wydziały UM Lublin• organizacje pozarządowe• placówki służby zdrowia
Wskaźniki:	- liczba inicjatyw, spotkań, warsztatów promujących zdrowie i profilaktykę chorób wieku dojrzałego – powyżej 80

C.4.2. Zwiększenie dostępności do usług medycznych

C.4.2.1. Propagowanie inicjatyw mających na celu zwiększenie dostępności do usług rehabilitacyjnych

Realizatorzy:	<ul style="list-style-type: none">• jednostki organizacyjne Miasta Lublin• biura i wydziały UM Lublin• organizacje pozarządowe• placówki służby zdrowia i uczelnie wyższe
Wskaźniki:	- ilość inicjatyw mających na celu zwiększenie dostępności do usług rehabilitacyjnych – ok.10

Mieszkańcy Domu Pomocy Społecznej im. Św. Jana Pawła II w Lublinie objęci zostali rehabilitacją leczniczą przez Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej ze Sławatycz zaś Mieszkańcy Domu Pomocy Społecznej „Betania” i Domu Pomocy Społecznej im. W. Michelisowej w Lublinie korzystali z rehabilitacji domowej refundowanej przez NFZ.

Podopieczni Domu Pomocy Społecznej „Kalina” w Lublinie byli objęci stałą opieką lekarza POZ, jedna osoba pozostawała pod opieką hospicjum, dwie osoby korzystały ze wsparcia NZOZ „Opiekun” w zakresie żywienia dietą przemysłową.

Zespół Ośrodków Wsparcia podejmował inicjatywy takie jak pomoc w składaniu wniosków do sanatorium, realizacja zleceń lekarskich od lekarza pierwszego kontaktu i specjalistów na zabiegi fizjoterapeutyczne i masaże, dostarczanie informacji nt. programów zdrowotnych dla seniorów, dostępności w ośrodkach do gimnastyki i zabiegów fizjoterapeutycznych, dostępu do sprzętu rehabilitacyjnego (rowerki, orbitreki, wioślarz, masażery, fotel masujący, bieżnia, atlas, piłki lekarskie, UGUL, aqua wibron, platforma wibracyjna, steper, drobny sprzęt rehabilitacyjny, sprzęt do masażu limfatycznego „boa”).

C.4.2.2. Współpraca z placówkami ochrony zdrowia w zakresie organizacji opieki zdrowotnej dla najstarszych mieszkańców

Realizatorzy:	<ul style="list-style-type: none">• jednostki organizacyjne Miasta Lublin• biura i wydziały UM Lublin• organizacje pozarządowe• placówki służby zdrowia i uczelnie wyższe
Wskaźniki:	- liczba spotkań nt. organizacji opieki seniorów z udziałem placówek służby zdrowia – ponad 100

W 2021 r. w Miejskim Ośrodku Pomocy Rodzinie w Lublinie odbyło się 18 spotkań w sprawie seniorów z udziałem placówek służby zdrowia. Spotkania dotyczyły rozmowy z lekarzami, dotyczącymi stanu zdrowia klientów, zrealizowanych wizyt w miejscu zamieszkania klienta wspólnie z lekarzem psychiatrą, odebrania zaświadczeń lekarskich, celem skierowania osoby do domu pomocy społecznej.

W ramach realizowanych przez Samodzielny Publiczny Szpital Kliniczny Nr 4 w Lublinie programów profilaktycznych, na koniec roku 2021 r. łącznie włączono do realizacji badań przesiewowych 100 placówek POZ w ramach projektu RZS, 28 POZ w ramach projektu dotyczącego osteoporozy oraz 14 Poradni Medycyny Pracy. Odbiorcami realizowanych programów profilaktycznych są m. in. lubelscy seniorzy.

C.4.2.3. Współpraca z placówkami służby zdrowia oraz ze szkołami wyższymi w zakresie opracowania diagnozy potrzeb

Realizatorzy:	<ul style="list-style-type: none">• jednostki organizacyjne Miasta Lublin• biura i wydziały UM Lublin• organizacje pozarządowe• placówki służby zdrowia i uczelnie wyższe
Wskaźniki:	- liczba spotkań nt. organizacji opieki zdrowotnej i opracowania diagnozy potrzeb seniorów z udziałem placówek służby zdrowia i uczelni wyższych - 1

Środowiskowy Dom Samopomocy „Mozaika” zorganizował 1 spotkanie na Uniwersytecie Medycznym.

C.4.2.4. Realizacja profilaktycznych programów zdrowotnych, skierowanych do starszych mieszkańców

Realizatorzy:	<ul style="list-style-type: none">• jednostki organizacyjne Miasta Lublin• biura i wydziały UM Lublin• organizacje pozarządowe• placówki służby zdrowia i uczelnie wyższe
Wskaźniki:	- liczba profilaktycznych programów zdrowotnych - 9 - liczba osób uczestniczących w programach zdrowotnych – ok. 3 000

Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Lublinie zrealizował 5 programów (DPS-y i ŚDS Mozaika) - Profilaktyka przeciwko Covid-19, Profilaktyka przeciwko grypie, Program Leków – Leków 75+, Program „Przeciwko Boreliozie”, „Profilaktyka raka skóry dla mieszkańców Województwa Lubelskiego na lata 2018-2021”. W programach wzięło udział 188 osób.

W ramach projektu „Przystanek Szczepienie” akademickie środowisko Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej zaproponowało akcję przeciwdziałania COVID 19. Szczepienia odbyły się w Centrum Symulacji Medycznej Uniwersytetu Medycznego. W ramach akcji, która trwała od września do grudnia 2021, zaszczepiono łącznie 2691 osób. Dzięki wsparciu MPK i ZTM uruchomiona została specjalna infolinia, pod którą seniorzy mogli zgłaszać potrzebę indywidualnego transportu do CSM UM. Osoby takie miały zabezpieczone nieodpłatnie transport na miejsce szczepień.

C.4.2.5. Monitorowanie i wspieranie rynku usług w zakresie świadczeń pielęgnacyjno-opiekuńczych i opieki paliatywno-hospicyjnej.

Realizatorzy:	<ul style="list-style-type: none">• jednostki organizacyjne Miasta Lublin• biura i wydziały UM Lublin• organizacje pozarządowe• placówki służby zdrowia i uczelnie wyższe
Wskaźniki:	- liczba podmiotów realizujących świadczenia geriatryczne, pielęgnacyjno-opiekuńcze oraz paliatywno-opiekuńcze - 9

Wszystkie Domy Pomocy Społecznej oraz Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia o Charakterze Rodzinnych Domów "Kalina" w Lublinie świadczą usługi pielęgnacyjno-opiekuńcze.

- Dom Pomocy Społecznej im. Matki Teresy z Kalkuty;
- Dom Pomocy Społecznej „Betania” w Lublinie;
- Dom Pomocy Społecznej dla Osób Niepełnosprawnych Fizycznie w Lublinie;
- Dom Pomocy Społecznej „ Kalina” w Lublinie;
- Dom Pomocy Społecznej im. Wiktorii Michelisowej w Lublinie;
- Dom Pomocy Społecznej im. Św. Jana Pawła II w Lublinie;
- Prawosławny Dom Pomocy Społecznej Diecezji Lubelsko – Chełmskiej w Lublinie;
- Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia o Charakterze Rodzinnych Domów „Kalina” w Lublinie.

„Program polityki zdrowotnej Gminy Lublin w przedmiocie opieki paliatywnej i hospicyjnej dla dzieci i młodzieży oraz osób dorosłych w stanach terminalnych choroby” realizowany jest przez Wydział Zdrowia i Profilaktyki UM Lublin. Działania programu wpisują się w zakres całościowej opieki i leczenia objawowego u osób chorujących na nieuleczalne, niepoddające się leczeniu przyczynowemu, postępujące choroby. Są one nakierowane na poprawę jakości życia chorych znajdujących się w stanach terminalnych choroby. Świadczenia realizowane są w warunkach stacjonarnych oraz domowych.

Program opieki paliatywnej i hospicyjnej nad osobami dorosłymi realizowany był w Hospicjum Dobrego Samarytanina w Lublinie. W roku 2021 z programu opieki paliatywnej i hospicyjnej skorzystało 44 osoby dorosłe, w tym 40 osób powyżej 60 roku życia.

C.5. Rozwój oferty edukacyjnej i kulturalnej dla osób starszych zgodnie z ich potrzebami i zainteresowaniami

C.5.1. Realizacja działań wzmacniających aktywność społeczną osób starszych w różnych dziedzinach życia

C.5.1.1. Zwiększanie w poszczególnych dzielnicach oferty działań i aktywności, wspierających rozwój zainteresowań seniorów

Realizatorzy:	<ul style="list-style-type: none">• jednostki organizacyjne Miasta Lublin• biura i wydziały UM Lublin• organizacje pozarządowe• placówki edukacyjne, sportowe• instytucje kultury
Wskaźniki:	- liczba form aktywizacji i usług oferowanych środowisku seniorów w poszczególnych dzielnicach - 60

Przy Domach Pomocy Społecznej działa 6 Klubów Seniora z projektu LUBINCLUSION. Celem działalności Klubów jest aktywizacja społeczna i integracja osób starszych, organizowanie wzajemnej pomocy, zapobieganie izolacji i wykluczeniu społecznemu, motywowanie do aktywności i twórczości własnej, dbanie o własny rozwój, zdrowie fizyczne i psychiczne. Kluby oferują m.in. zajęcia usprawniająco–ruchowe, kulinarne, muzyczne, ludoterapii, arteterapii i inne.

W Domu Pomocy Społecznej „Kalina” w Lublinie mieszkańcy korzystają z różnych form organizacji czasu wolnego tj. ćwiczenie procesów poznawczych, kulinoterapia, rękodzieło, muzykoterapia, pogadanki zdrowotne, filmoterapia, zajęcia indywidualne dostosowane do potrzeb podopiecznych, zajęcia relaksacyjne itp.

Zespół Ośrodków Wsparcia w Lublinie oferuje seniorom udział w zajęciach w 20 klubach seniora oraz 6 dziennych domów seniora (Centrum Dziennego Pobytu dla Seniorów Nr 1, 2, 3, 4, Centrum Usług Socjalnych, Dzienny Dom „Senior+”).

Dzielnicy Dom Kultury „Bronowice” oferuje 16 form aktywizacji seniorów.

Straż Miejska Miasta Lublin zorganizowała 12 spotkań mających na celu wskazanie występujących w dzielnicach problemów. Stworzono program „Razem dla Dzielnic” który ma na celu edukację seniorów oraz angażowanie ich w życie swojej dzielnicy, rozpoznawanie zagrożeń występujących w ich otoczeniu, jak również większą dbałość o bezpieczeństwo.

XVII Lubelski Festiwal Nauki odbył się w dn. 18–24 września 2021 r. pod hasłem „Nauka bez granic. Enjoy science!”. Wydarzenie zorganizowane zostało przez pięć lubelskich uczelni publicznych: Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej, Uniwersytet Przyrodniczy, Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II, Uniwersytet Medyczny, Politechnikę Lubelską, oraz Urząd Miasta Lublin. Adresatami aż 230 projektów byli m.in. seniorzy.

C.5.1.2. Wspieranie istniejących i nowo powstających form aktywizacji osób starszych (kluby seniora, domy dziennego pobytu, koła hobbystyczne, świetlice)

Realizatorzy:	<ul style="list-style-type: none"> • jednostki organizacyjne Miasta Lublin • biura i wydziały UM Lublin • organizacje pozarządowe • placówki edukacyjne, sportowe • instytucje kultury
Wskaźniki:	- liczba nowo otwartych placówek powyższego rodzaju w roku sprawozdawczym - 4

Utworzono dwa nowe kluby seniora w ramach struktury ZOW (Klub Seniora „Czechów – marzec; Klub Seniora „Wieniawa” – wrzesień) oraz dwa nowe ośrodki zapewniające całodobową opiekę osobom starszym: Środowiskowy Ośrodek Wsparcia „Kalina” i Centrum Rozwoju i Integracji Społecznej Osób z Niepełnosprawnością Intellektualną.

C.5.1.3. Zwiększanie dostępności i dostosowywanie oferty kulturalnej do potrzeb seniorów

Realizatorzy:	<ul style="list-style-type: none"> • jednostki organizacyjne Miasta Lublin • biura i wydziały UM Lublin • organizacje pozarządowe • placówki edukacyjne, sportowe • instytucje kultury
Wskaźniki:	- liczba osób korzystających z oferty kulturalnej – ponad 6 300

Szacunkowa liczba seniorów korzystających z oferty kulturalnej jest bardzo trudna do oszacowania, większość instytucji nie prowadzi statystyk z podziałem na wiek, dlatego też wskazana liczba powinna być traktowana bardzo ogólnie.

Nowo powstające filie MBP są pozbawione barier architektonicznych. Ich wnętrza dostosowane są do potrzeb osób starszych, z dysfunkcją wzroku, słuchu, czy niepełnosprawnością ruchową. W istniejących już bibliotekach bariery architektoniczne na bieżąco są likwidowane. Tam, gdzie jest to możliwe wprowadzane są informacje, czy stosowne oznaczenia (np. dostosowane do osób z dysfunkcją wzroku). Zdecydowana większość filii znajduje się w częściach miasta nieobjętych płatną strefą parkowania. W pobliżu kilku bibliotek znajdują się miejsca parkingowe przeznaczone dla osób z niepełnosprawnościami. Wydarzenia organizowane w bibliotekach są zawsze bezpłatne, a strona www.mbp.lublin.pl jest zgodna z normą WCAG 2.1. Łącznie przeprowadzono 305 działań, w których wzięło udział 5 370 seniorów.

C.5.1.4. Rozwój oferty edukacyjnej dla osób starszych np. w obszarze zdrowia, kultury, edukacji, aktywności obywatelskiej, w zakresie nowych technologii itp.

Realizatorzy:	<ul style="list-style-type: none"> • jednostki organizacyjne Miasta Lublin • biura i wydziały UM Lublin • organizacje pozarządowe • placówki edukacyjne, sportowe • instytucje kultury
Wskaźniki:	- liczba seniorów korzystających z oferty edukacyjnej – ok. 2 000

C.5.1.5. Tworzenie warunków do rozwoju kształcenia ustawicznego poprzez działalność uniwersytetów III wieku, akademii seniora itp.

Realizatorzy:	<ul style="list-style-type: none"> • jednostki organizacyjne Miasta Lublin • biura i wydziały UM Lublin • organizacje pozarządowe • placówki edukacyjne, sportowe • instytucje kultury
Wskaźniki:	- liczba placówek oferujących edukację dla seniorów - 78

- 40 filii Miejskiej Biblioteki Publicznej im. Hieronima Łopacińskiego w Lublinie;
- Dzielnicowy Dom Kultury "Bronowice";
- Pracownie Kultury Tatarzy - filia Dzielnicowego Domu Kultury "Bronowice";
- Pracownie Kultury Maki - filia Dzielnicowego Domu Kultury "Bronowice";
- Dzielnicowy Dom Kultury „Węglin”;
- Lubelski Uniwersytet Trzeciego Wieku;
- placówki wspierające seniorów.

C.5.1.6. Zwiększanie dostępności placówek sportowo-rekreacyjnych dla potrzeb seniorów

Realizatorzy:	<ul style="list-style-type: none"> • jednostki organizacyjne Miasta Lublin • biura i wydziały UM Lublin • organizacje pozarządowe • placówki edukacyjne, sportowe • instytucje kultury
Wskaźniki:	- liczba seniorów korzystających z oferty sportowo-rekreacyjnej – ponad 6 000

C.5.1.7. Dostosowanie przestrzeni publicznej do potrzeb seniorów – rozwój infrastruktury rekreacyjnej (zielone skwery, siłownie na świeżym powietrzu, doposażanie placów i ciągów komunikacyjnych w ławki, dostosowywanie infrastruktury usługowej w dzielnicach)

Realizatorzy:	<ul style="list-style-type: none"> • jednostki organizacyjne Miasta Lublin • biura i wydziały UM Lublin • organizacje pozarządowe • placówki edukacyjne, sportowe • instytucje kultury
Wskaźniki:	<ul style="list-style-type: none"> - liczba miejsc przyjaznych seniorom w przestrzeni publicznej - brak pełnych danych

Pracownicy referatu dostępności Wydziału ds. Osób Niepełnosprawnych prowadzili działania służące poprawie dostępności przestrzeni publicznej, w tym dla osób w wieku senioralnym.

C.5.1.8. Organizowanie szkoleń i instruktarzy przeciwdziałających wykluczeniu cyfrowemu, w tym informatycznych z zakresu obsługi komputera, korzystania z Internetu i bankowości elektronicznej

<i>Realizatorzy:</i>	<ul style="list-style-type: none">• jednostki organizacyjne Miasta Lublin• biura i wydziały UM Lublin• organizacje pozarządowe• placówki edukacyjne, sportowe• instytucje kultury
<i>Wskaźniki:</i>	<ul style="list-style-type: none">- liczba szkoleń IT z udziałem seniorów - 58- liczba przeszkolonych seniorów – ok. 156

C.5.2. Aktywizacja obywatelska seniorów

C.5.2.1. Wspieranie działalności Rady Seniorów Miasta Lublin

Realizatorzy:	<ul style="list-style-type: none">• jednostki organizacyjne Miasta Lublin• biura i wydziały UM Lublin• organizacje pozarządowe
Wskaźniki:	- liczba spotkań z udziałem Rady Seniorów i organizacji społecznych działających na rzecz seniorów

Prezydent Miasta Lublin, w celu tworzenia warunków do pobudzania aktywności obywatelskiej seniorów w społeczności lokalnej i utrwalania idei solidarności międzypokoleniowej oraz, podjął działania w kierunku utworzenia rady seniorów. Zarządzeniem nr 890/2011 z dnia 1 września 2011 r. powołał Społeczną Radę Seniorów Miasta Lublin na lata 2011-2015.

Po wprowadzeniu zmian w ustawie o samorządzie gminnym Rada Miasta Lublin Uchwałą Nr 68/III/2015 z dnia 29 stycznia 2015 r. powołała Radę Seniorów Miasta Lublin na lata 2015-2019 oraz nadała jej Statut.

Rada jest organem o charakterze konsultacyjnym, doradczym i inicjatywnym wobec władz Miasta Lublin, z którymi współpracuje we wszystkich obszarach dotyczących osób starszych. Obsługę organizacyjno-biurową Rady zapewnia Wydział Inicjatyw i Programów Społecznych, który jest jednocześnie siedzibą Rady. Głównym celem Rady jest zapewnienie reprezentacji interesów i potrzeb osób starszych zamieszkałych na terenie Miasta Lublin. Kadencja Rady trwa cztery lata, licząc od dnia powołania jej członków.

W 2021 r. odbyły się 4 spotkania Rady Seniorów (w tym 3 w formule online). Tematy omawiane na spotkaniach:

- szczepienia przeciwko Covid-19 dla Seniorów;
- I i III Lubelskie Forum Seniora;
- druga edycja programu "SOS dla Seniora";
- spotkania na świeżym powietrzu w bezpiecznych grupach;
- szkolenia z obsługi mediów społecznościowych i komunikatorów online;
- wsparcie stowarzyszenia "mali bracia Ubogich";
- rozstrzygnięcie konkursów organizowanych przez Wydział Inicjatyw i Programów Społecznych;

- dystrybucja maseczek medycznych;
- przedstawienie działalności Uniwersytetu III Wieku;
- akcja sprzątanania terenów miejsca zamieszkania przez Seniorów;
- organizacja Lubelskich Dni Seniora;
- omówienie akcji społecznej "Przewijamy Polskę";
- spotkanie z Seniorami w ramach projektu "Kawiarenki Obywatelskie Aktywnych Seniorów", realizowanego przez Fundację Wolności.

Z uwagi na fakt, iż nie wszyscy członkowie Rady mieli możliwość obsługi spotkań online, bieżący kontakt odbywał się także drogą telefoniczną i mailową.

Ponadto Rada Seniorów zajęła stanowisko w związku z konsultacjami społecznymi Raportu Końcowego z prac Tematycznych Grup Roboczych do dokumentu „Strategia Lublin 2030”. Wskazano m.in. na brak spójności raportu z realizowaną od wielu lat polityką społeczną Miasta, wynikającą z badań, konsultacji oraz zdiagnozowanych potrzeb i wypracowanych przy udziale strony społecznej rozwiązań. Zwrócono także uwagę na skierowanie działań w kierunku rodziny, jako naturalnego środowiska edukacji międzypokoleniowej, osób w wieku senioralnym i z niepełnosprawnościami oraz potrzeby budowania solidarności międzyludzkiej.

5 października 2021 r. odbyło się pierwsze spotkanie Rad Seniorów z Warszawy i Lublina. Pomysłodawcami i organizatorami wydarzenia byli członkowie Warszawskiej Rady Seniorów. Omówiono politykę społeczną i senioralną realizowaną w obu miastach. Wymieniono doświadczenia z zakresu działania i organizacji pracy Rad Seniorów oraz dyskutowano o programach na rzecz seniorów, w tym funkcjonujących w Lublinie programów teleopieki (tzw. "opaska życia") oraz Lubelskiej Karty Seniora.

C.5.2.2. Współpraca z organizacjami działającymi na rzecz aktywizacji osób starszych

Realizatorzy:	<ul style="list-style-type: none"> • jednostki organizacyjne Miasta Lublin • biura i wydziały UM Lublin • organizacje pozarządowe • Wydział Inicjatyw i Programów Społecznych Urzędu Miasta Lublin
Wskaźniki:	<ul style="list-style-type: none"> - liczba porozumień zawartych z organizacjami - 65 - liczba organizacji, które otrzymały dotacje na działalność senioralną - 13

Ze względu na pandemię COVID-19 oraz zalecenia dotyczące ograniczenia kontaktów społecznych, IPS w 2021 r. udzieliło 124 porad i indywidualnych konsultacji. Pracownicy Wydziału utrzymywali bieżący kontakt mailowy i telefoniczny z przedstawicielami organizacji pozarządowych. Udostępnianych na co dzień było 6 pomieszczeń, w tym 2 sale konferencyjne. W 2021 r. organizacje pozarządowe spotkały się 845 razy (łącznie 5 594 godzin). Liczba spotkań jednorazowych: 47. Liczba spotkań cyklicznych: 798. Spotkania odbywały się w ścisłym reżimie sanitarnym.

W 2021 r. podpisane były 62 porozumienia z organizacjami pozarządowymi.

W 2021 r. IPS ogłosiło 4 konkursy ofert na realizację zadań w ramach „Programu Wsparcia i Aktywizacji Społecznej Seniorów na terenie Miasta Lublin w latach 2021-2025” (w tym jedna oferta w trybie art. 19 a ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie), z dotacji którego skorzystało 6 organizacji pozarządowych. Łączna wysokość środków na realizację zadań wyniosła 83 200,00 zł.

C.5.2.3. Prowadzenie bazy organizacji pozarządowych działających na rzecz środowiska senioralnego

<i>Realizatorzy:</i>	<ul style="list-style-type: none"> • jednostki organizacyjne Miasta Lublin • biura i wydziały UM Lublin • organizacje pozarządowe • Wydział Inicjatyw i Programów Społecznych Urzędu Miasta Lublin
<i>Wskaźniki:</i>	- liczba NGO działających na rzecz seniorów - 17

C.5.2.4. Aktywny udział osób starszych w planowaniu i realizacji działań skierowanych do samych seniorów oraz społeczności lokalnej

<i>Realizatorzy:</i>	<ul style="list-style-type: none"> • jednostki organizacyjne Miasta Lublin • biura i wydziały UM Lublin • organizacje pozarządowe
<i>Wskaźniki:</i>	- liczba zaangażowanych seniorów w działania skierowane do samych seniorów i społeczności lokalnej - 114

C.5.2.5. Organizacja inicjatyw służących aktywizacji seniorów w różnych obszarach życia (sport, edukacja, rekreacja, integracja, partycypacja)

Realizatorzy:	<ul style="list-style-type: none">• jednostki organizacyjne Miasta Lublin• biura i wydziały UM Lublin• organizacje pozarządowe• Wydział Inicjatyw i Programów Społecznych Urzędu Miasta Lublin
Wskaźniki:	- liczba inicjatyw i przedsięwzięć służących aktywizacji seniorów w różnych dziedzinach – ok. 300

C.5.2.6. Zwiększanie dostępu do oferty różnych instytucji działających w mieście

Realizatorzy:	<ul style="list-style-type: none">• jednostki organizacyjne Miasta Lublin• biura i wydziały UM Lublin• organizacje pozarządowe• Wydział Inicjatyw i Programów Społecznych Urzędu Miasta Lublin
Wskaźniki:	- liczba podmiotów zapewniających dostępność architektoniczną, zniżki, ulgi, rabaty – ok. 160

W ramach Programu „Lublin Strefa 60+” kontynuowana jest Lubelska Karta Seniora. W 2021 r. uczestniczyło w tej inicjatywie 160 podmiotów z ofertą zniżek i rabatów dla seniorów. Wydano 973 karty. Łącznie, od początku Programu, wydano ponad 21 129 Kart Seniora. Program wspiera i wzmacnia aktywność społeczną seniorów, zwiększa dostępność do różnego rodzaju usług oraz dóbr, poprawia jakość życia osób starszych jak również kształtuje ich pozytywny wizerunek.

C.5.3. Przeciwdziałanie marginalizacji zawodowej seniorów z uwagi na wiek

Zadania z zakresu wspierania aktywności zawodowej osób starszych realizowane są przez Miejski Urząd Pracy w Lublinie.

C.5.3.1. Inicjatywy służące podnoszeniu kwalifikacji osób starszych poprzez proponowanie im oferty edukacyjnej;

C.5.3.2. Inicjowanie akcji informacyjnych służących przeciwdziałaniu marginalizacji seniorów na rynku pracy;

C.5.3.3. Współpraca z pracodawcami w zakresie wykorzystania potencjału seniorów na rynku pracy (m.in. organizacja wolontariatu, staży zawodowych i inne);

C.5.3.4. Propagowanie inicjatyw podnoszących świadomość społeczną w zakresie potrzeb osób przechodzących na emeryturę

Realizatorzy:	<ul style="list-style-type: none">• Miejski Urząd Pracy• organizacje pozarządowe
Wskaźniki:	<ul style="list-style-type: none">- liczba akcji promujących świadomość społeczną w zakresie przeciwdziałania marginalizacji osób starszych na rynku pracy - 6- programy podnoszące świadomość pracodawców w zakresie potrzeb osób przechodzących na emeryturę;- liczba projektów i inicjatyw dotyczących zatrudnienia seniorów - 80

W 2021 roku MUP w Lublinie realizował dwa projekty skierowane m.in. do osób starszych. Były to: „Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych w wieku 30 lat i więcej zarejestrowanych w Miejskim Urzędzie Pracy w Lublinie (VI)” oraz „Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych w wieku 30 lat i więcej zarejestrowanych w Miejskim Urzędzie Pracy w Lublinie (VII)” współfinansowane ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego na lata 2014 – 2020, Oś Priorytetowa IX Rynek pracy, Działanie 9.2 Aktywizacja zawodowa – projekty PUP. Ww. projekty w swoich założeniach zawierały m.in. udział w szkoleniach służących podniesieniu kwalifikacji.

Seniorzy mogli też być szkoleni jako pracownicy firm i instytucji korzystających z Krajowego Funduszu Szkoleniowego. MUP w Lublinie nie zapisywał danych dotyczących wieku pracowników firm korzystających z KFS.

Prezentacja założeń ww. projektów skierowanych m.in. do osób starszych i realizowanych w ich ramach zadań i form wsparcia odbyła się podczas 3 spotkań Lubelskiego Partnerstwa Publiczno-Społecznego.

Promocja projektów skierowanych m.in. do osób starszych miała miejsce poprzez wysyłkę pocztą elektroniczną pism promocyjnych w postaci gotowych wpisów na social media wraz z prośbą o upowszechnienie (do przedsiębiorców, zrzeszeń pracodawców, partnerów LPPS, partnerów z Klubu Pracodawców, uczelni wyższych, parafii, MOPR z filiami, UM Lublin - różne wydziały - łącznie ok. 200 adresatów).

Z uwagi na pandemię COVID-19 w roku 2021 nie odbyły się wydarzenia w formie stacjonarnej, w trakcie których realizowane są akcje informacyjne służące przeciwdziałaniu marginalizacji seniorów na rynku pracy takie jak: Targi Pracy, Dzień Kariery. Z powyższych przyczyn MUP w Lublinie nie współorganizował także w formie stacjonarnej porad eksperckich ZUS i Urzędu Skarbowego, w trakcie których udzielane są zwykle porady osobom bezrobotnym, w tym osobom starszym oraz pracodawcom, którzy są zainteresowani zatrudnianiem osób bezrobotnych, w tym seniorów a także podnosiły świadomość społeczną w zakresie potrzeb osób przechodzących na emeryturę.

W trakcie realizacji projektów zorganizowane zostały także formy wsparcia i instrumenty rynku pracy nakierowane na wykorzystanie potencjału seniorów na rynku pracy. Współpraca z pracodawcami zarówno w ramach ww. projektów jak i poza nimi przyczyniła się do wydania łącznie 80 skierowań dla osób w wieku 60+, w tym:

- 55 skierowań do pracy;
- 12 skierowań na prace społeczno-użyteczne;
- 13 skierowań na staż.

W 2021 roku odbyło się spotkanie w przedsiębiorstwie zgłaszającym zwolnienia grupowe, podczas którego poruszana była także tematyka pracowników przechodzących na emeryturę.

C.6. Szeroka edukacja społeczna uwrażliwiająca na problemy starzenia się

C.6.1. Inicjatywy promujące aktywność i pozytywny wizerunek seniorów w społeczeństwie

C.6.1.1. Organizowanie kiermaszów, wystaw prac plastycznych promujących twórczość seniorów

C.6.1.2. Prezentowanie działalności artystycznej, twórczej i kulturalnej seniorów

Realizatorzy:	<ul style="list-style-type: none">• jednostki organizacyjne Miasta Lublin• biura i wydziały UM Lublin• organizacje pozarządowe• placówki edukacyjne i sportowe• instytucje kultury
Wskaźniki:	- liczba wydarzeń artystycznych – ok. 60

C.6.1.3. Organizacja konferencji, spotkań i innych wydarzeń prezentujących i promujących aktywność osób starszych

C.6.1.4. Prezentacja dobrych praktyk w dziedzinie aktywności osób starszych

C.6.1.5. Opracowywanie i prowadzenie kampanii medialnych i akcji społecznych promujących wolontariat osób starszych

C.6.1.6. Działania na rzecz promowania pozytywnego wizerunku osoby starszej – realizacja kampanii informacyjnych i społecznych poprawiających wizerunek osób starszych i poruszających istotne kwestie społeczne związane ze starością

C.6.1.7. Animowanie środowiska seniorów do działania

C.6.1.8. Rozwój działalności informacyjnej w zakresie problematyki senioralnej

C.6.1.9. Rozwój wolontariatu i usług wzajemnych, w szczególności sąsiedzkich, z udziałem i na rzecz seniorów

Realizatorzy:	<ul style="list-style-type: none">• jednostki organizacyjne Miasta Lublin• biura i wydziały UM Lublin• organizacje pozarządowe• placówki edukacyjne i sportowe
----------------------	---

	<ul style="list-style-type: none"> • instytucje kultury
Wskaźniki:	- liczba wydarzeń prezentujących i promujących aktywność osób starszych (konferencje, kampanie medialne, akcje społeczne, publikacje, filmy, audycje, spotkania) – ok. 130

W roku 2021 ogłoszone zostały trzy otwarte konkursy ofert na realizację zadań i inicjatyw służących aktywizacji najstarszych mieszkańców Lublina:

1. Tytuł zadania: Senior aktywny online

Celem realizacji zadania było wspieranie różnych form aktywności społecznej i edukacyjnej seniorów poprzez szeroko rozumianą edukację online skierowaną do seniorów, z wykorzystaniem kanału YOUTUBE Urzędu Miasta Lublin. Zamieszczonych zostało 26 filmików promujących aktywność osób starszych.

Zadanie realizowane było przez Fundację „5Medium” w okresie od 19 kwietnia 2021 r. do 10 grudnia 2021 r.

2. Tytuł zadania: Kulturalna strefa dla Seniora

Celem realizacji zadania była aktywizacja Seniorów w życiu społeczno-kulturalnym miasta poprzez rozwój oferty kulturalnej skierowanej do osób powyżej 60 roku życia. Wybrana oferta zakładała prezentację spektakli muzycznych oraz koncertów w czwartkowe popołudnia - Kabaret starszych Pań i Panów oraz Menet-Sokołowski Projekt.

Zadanie zrealizowane zostało przez Fundację Sceny InVitro w okresie od 15 lipca 2021 r. do 31 sierpnia 2021 r.

3. Tytuł zadania: Szkolenia komputerowe dla Seniora

Celem realizacji zadania było wspieranie aktywności społecznej seniorów poprzez organizowanie szkoleń i instruktaży z zakresu obsługi urządzeń elektronicznych (typu komputer, smartphone, laptop, tablet) przeciwdziałających wykluczeniu cyfrowemu.

Umowę na wykonanie zadania podpisały: Fundacja EduBit, Towarzystwo Wolnej Wszechnicy Polskiej Oddział w Lublinie, Fundacja Maturita.

Zadanie realizowane było w okresie od 1 września 2021 r. do 31 października 2021 r.

Fundacja Aktywności Obywatelskiej zrealizowała zadanie publiczne „Osobom starszym-wsparcie i szacunek”. Utworzono i prowadzono stronę internetową www.osobomstarszym.pl, zrealizowano konkurs w trzech kategoriach: literackiej, fotograficznej i na hasło reklamowe promujące szacunek do osób starszych.

Opracowano i wyeksponowano 12 billboardów promujących pozytywny wizerunek seniorów, na których znalazły się zwycięskie prace konkursowe – fotografie i hasła. Wyprodukowano 3 spoty radiowe reklamujące konkurs oraz promujące szacunek wobec seniorów, które zostały wyemitowane 176 razy w Radio Lublin.

UMCS wydał 2 publikacje dotyczące problematyki senioralnej:

1. Kanios, A.(2021) Beliefs of Secondary School Youth and Higher Education Students About Elderly Persons: A Comparative Survey. *Child Adolesc Soc Work J.* <https://doi.org/10.1007/s10560-020-00727-8>
2. Szluz, B., & Kanios, A. (2021). Przekonania młodzieży licealnej i akademickiej na temat osób starszych – perspektywa familiologiczna. *Family Forum*, 10, 91-110. <https://doi.org/10.25167/FF/1982>

C.6.2. Wzmacnianie integracji międzypokoleniowej

C.6.2.1. Realizacja inicjatyw o charakterze międzypokoleniowym;

C.6.2.2. Zacieśnianie współpracy seniorów z placówkami edukacyjnymi: szkołami, przedszkolami, uczelniami wyższymi, instytucjami pomocy społecznej, szpitalem dziecięcym;

C.6.2.3. Zapewnienie integracji seniorów w poszczególnych dzielnicach – współpraca instytucji i organizacji z radami dzielnic i społecznością lokalną;

C.6.2.4. Organizacja międzypokoleniowych spotkań integracyjnych, kulturalnych, edukacyjnych, okolicznościowych, itp.;

C.6.2.5. Realizacja projektów i inicjatyw międzypokoleniowych o zasięgu lokalnym, dzielnicowym i miejskim;

C.6.2.6. Realizacja inicjatyw międzypokoleniowych, w tym w zakresie pielęgnowania więzi osób starszych z ich rodzinami.

Realizatorzy:	<ul style="list-style-type: none">• jednostki organizacyjne Miasta Lublin• biura i wydziały UM Lublin• organizacje pozarządowe• placówki edukacyjne i sportowe• instytucje kultury
Wskaźniki:	<ul style="list-style-type: none">- liczba inicjatyw o charakterze międzypokoleniowym o zasięgu lokalnym, dzielnicowym i miejskim (pikniki, festyny, spotkania);- liczba akcji promujących integrację międzypokoleniową, w tym pielęgnowanie więzi osób starszych z ich rodzinami;- liczba inicjatyw skierowanych do rodzin w zakresie integrowania pokoleń.

Liczba inicjatyw o charakterze międzypokoleniowym – ponad 250

Ze względu na ograniczenia wynikające z stanu epidemicznego i wprowadzonych obostrzeń w roku 2021 ograniczono ilość inicjatyw międzypokoleniowych. Bardzo często w przygotowanych uroczystościach seniorzy mogli uczestniczyć online.

Mimo wprowadzonych ogólnie obostrzeń, przedszkolaki, uczniowie szkół i seniorzy brali udział w wielu akcjach m.in. ubieraniu osiedlowej choinki (LSM), „Paczka dla Seniora”, „Gwiazdka z Nieba”, „Mikołaj”, „Cała Polska czyta dzieciom”. Z okazji Świąt Bożego Narodzenia, Wielkanocy oraz Dnia Babci i Dziadka przygotowano kartki okolicznościowe, upominki, stroiki świąteczne, prace plastyczne, nagrywano jasełka,

przedstawienia teatralne, nagrano wideo rozmowy z rodzinami mieszkańców DPS-ów, przekazano upominki i życzenia.

C.6.2.7. Organizacja zajęć informacyjno-edukacyjnych dla młodzieży dotyczących problemu starzenia się i starości

Realizatorzy:	<ul style="list-style-type: none">• jednostki organizacyjne Miasta Lublin• biura i wydziały UM Lublin• organizacje pozarządowe• placówki edukacyjne• instytucje kultury
Wskaźniki:	-liczba zajęć informacyjno-edukacyjnych dla młodzieży dot. problemu starzenia się i starości – ok. 40 (liczba szacunkowa)

W oddziałach przedszkolnych nauczyciele przeprowadzili cykl zajęć pod hasłem „Zawsze pamiętam o Babci i Dziadku”.

Celem zajęć było:

- wzmocnianie więzi emocjonalnych z najbliższymi członkami rodziny;
- kształtowanie postawy szacunku wobec osób starszych;
- rozbudzanie empatii i uczenie właściwego reagowania na emocje i potrzeby innych;
- kształtowanie gotowości do niesienia pomocy i respektowanie prawa do wypoczynku najbliższych;
- kształtowanie umiejętności komunikacyjnych - budowanie dialogu, wywiadu, rozmowy.

Cele zrealizowano poprzez następujące działania: zorganizowanie ekspozycji zdjęć przyniesionych przez dzieci, opowiadanie o bliskich, prezentacje drzewa genealogicznego, zabawy dziadka i babci, prezentowanie opowiadań o babci i dziadku, rozmowy z dziećmi w formie wywiadu dziennikarskiego pt „Co lubisz robić z babcią i dziadkiem”, zabawy dramatowe, przygotowywanie upominków dla babci i dziadka, kącik ciekawej książki pod hasłem „Bajki Babci”, opowiadania dzieci o faktach z życia bliskich, uroczystości dedykowane Babci i Dziadkowi.

W szkołach organizowane były lekcje wychowawcze podczas których uczniowie rozmawiali o problemach osób starszych, możliwościach pomocy seniorom oraz wsparcia poprzez włączenie się w akcje wolontariatu szkolnego.

C.6.3. Rozszerzanie współpracy pomiędzy podmiotami i organizacjami działającymi na rzecz osób starszych

C.6.3.1. Realizacja przedsięwzięć z udziałem jednostek organizacyjnych samorządu terytorialnego, instytucji kulturalnych, edukacyjnych, podmiotów ekonomii społecznej, organizacji pozarządowych, środowisk naukowych i mediów na poziomie lokalnym itd.

Realizatorzy:	<ul style="list-style-type: none">• jednostki organizacyjne Miasta Lublin• biura i wydziały UM Lublin• organizacje pozarządowe• placówki edukacyjne i sportowe• instytucje kultury
Wskaźniki:	- liczba wspólnych przedsięwzięć z udziałem Samorządu Miasta Lublin, instytucji kulturalnych, edukacyjnych, NGO, środowisk naukowych, mediów i seniorów – ponad 40

Współpraca MOPR w Lublinie z Polskim Czerwonym Krzyżem Lubelskim Oddziałem Okręgowym, Polskim Komitetem Pomocy Społecznej w Lublinie oraz Bractwem Miłosierdzia im. św. Brata Alberta w Lublinie:

1. W miesiącu marcu 2021 r. wytypowano 26 osób samotnych, w podeszłym wieku do otrzymania paczki wielkanocnej;
2. W miesiącu grudniu 2021 r. wytypowano 100 osób starszych do otrzymania paczki świątecznej z produktami spożywczymi;
3. W ramach Programu „Wspieraj Seniora” 384 osoby starsze, samotne otrzymały paczki w skład których wchodziły: maseczki i rękawiczki jednorazowe oraz płyn do dezynfekcji rąk i powierzchni.

Fundacja Aktywności Obywatelskiej w ramach współpracy z Radiem Lublin opracowała i wyemitowała 12 audycji promujących pozytywny wizerunek seniorów oraz wyprodukowała 3 spoty radiowe wyemitowane 176 razy.

Przedstawiciel Straży Miejskiej Miasta Lublin wygłosił wykład on-line podczas III Forum Seniora pt. „Seniorze bądź ostrożny”.

C.6.3.2. Realizacja projektów i programów mających na celu partnerską współpracę różnych instytucji na rzecz i z udziałem seniorów

Realizatorzy:	<ul style="list-style-type: none">• jednostki organizacyjne Miasta Lublin• biura i wydziały UM Lublin• organizacje pozarządowe• placówki edukacyjne i sportowe• instytucje kultury
Wskaźniki:	- liczba przedsięwzięć z udziałem seniorów - 7

C.6.3.3. Rozwój idei miejsc i inicjatyw przyjaznych seniorom

Realizatorzy:	<ul style="list-style-type: none">• jednostki organizacyjne Miasta Lublin• biura i wydziały UM Lublin• organizacje pozarządowe• placówki edukacyjne i sportowe• instytucje kultury
Wskaźnik:	- projekty i inicjatywy przyjazne seniorom

W 2021 r. Wydział Inicjatyw i Programów Społecznych realizował działania na rzecz osób starszych, założone w „Programie Wsparcia i Aktywizacji Społecznej Seniorów na terenie Miasta Lublin w latach 2021-2025” tj. tworzenie warunków do rozwoju form wsparcia i aktywności społecznej osób starszych. Większość wydarzeń, ze względu na epidemię koronawirusa COVID-19, zostało zorganizowanych na świeżym powietrzu lub w formule internetowej. Najważniejsze z nich:

- Konkurs z okazji Dnia Dziadka i Babci na portalu Facebook Miasta Lublin (15-21 stycznia 2021);
- Fotograficzny korowód pokoleń, zorganizowany na portalu Facebook Urzędu Miasta Lublin z okazji Międzynarodowego Dnia Solidarności Międzypokoleniowej (29 kwietnia 2021);
- Zajęcia sportowe (26 spotkań) na świeżym powietrzu, z udziałem 570 uczestników ("Aktywny senior", nordic walking, Tai Chi, zajęcia „Zdrowy kręgosłup”);
- Lubelskie Dni Seniora (8-12 czerwca) „pod chmurką”: wycieczki po Lublinie z przewodnikiem, zajęcia sportowe na świeżym powietrzu: marsz z kijkami, poranna gimnastyka, ćwiczenia usprawniające w Ogrodzie Saskim, turniej tenisowy, zabawy z piłką siatkową i koszykową, gry w bule oraz tai chi. Na zakończenie: występ

Krystyny Szydłowskiej i koncert pt. „Śpiewające fortepiany – koncertowo i z humorem” w wykonaniu duetu Czesław Majewski & Janusz Tylman oraz koncert Łukasza Jemioły. Wszystkie spotkania muzyczne odbyły się w Ogrodzie Saskim.

Referat ds. Inicjatyw Senioralnych w Wydziale Inicjatyw i Programów Społecznych prowadził działania z zakresu organizacji i koordynacji działań i inicjatyw na rzecz seniorów a także upowszechniania informacji na temat podejmowanych działań prosenioralnych. Na terenie budynku Wydziału umieszczone są tablice informacyjne i ekspozytory na ulotki i foldery organizacji, instytucji, firm oferujących m.in. wieloaspektową aktywizację, rozwój osobisty, nabywanie nowych umiejętności, informatory i plakaty dot. bezpieczeństwa w różnych aspektach życia.

Rok 2021 był rokiem szczególnym ze względu na epidemię koronawirusa. Wydział Inicjatyw i Programów Społecznych przekazał 5 160 maseczek do organizacji działających na rzecz seniorów i osób potrzebujących. Kontynuowana była działalność Koordynatora ds. wsparcia i pomocy dla osób starszych. Funkcję tę pełnił Dyrektor Wydziału Inicjatyw i Programów Społecznych, który był w stałym kontakcie ze środowiskiem lubelskich Seniorów, podejmował interwencje w istotnych sprawach i koordynował działania związane z organizowaniem pomocy dla osób potrzebujących, w ramach rządowego projektu "Korpus Wsparcia Seniorów".

Wydział współpracował z lokalnymi mediami uczestnicząc w akcjach informacyjnych dotyczących sytuacji seniorów podczas pandemii, możliwości radzenia sobie ze stresem i przymusową izolacją, rozwijania zainteresowań i pielęgnowania więzi społecznych. Rozmowy z zaproszonymi specjalistami oraz gośćmi miały formę tradycyjnego przekazu na papierze oraz za pośrednictwem platform internetowych:

- dwie edycje „Forum Seniora” – Kurier Lubelski (I; VI 2021),
- dodatek do Gazety Wyborczej pt. Informator dla Seniora (26 II 2021),
- audycja w Radio Lublin na temat działań społecznych Lublina na rzecz seniorów (17 I 2021).

W roku 2021 popisano 62 porozumienia z organizacjami pozarządowymi i grupami inicjatywnymi o profilu społecznym. Odbyło się łącznie 845 spotkań – 5 594 godz. (spotkania jednorazowe – 47; spotkania cykliczne - 798). Organizacje te korzystały ze wsparcia merytorycznego, zaplecza lokalowego i wyposażenia biurowego Wydziału. Prowadzona była również obsługa administracyjno-kancelaryjna Pełnomocnika Prezydenta Miasta ds. Seniorów oraz Rady Seniorów Miasta Lublin.

W roku 2021 ogłoszone zostały trzy otwarte konkursy ofert na realizację zadań i inicjatyw służących aktywizacji najstarszych mieszkańców Lublina.

W ramach Programu „Lublin Strefa 60+” kontynuowana była Lubelska Karta Seniora. W 2021 r. uczestniczyło w tej inicjatywie 160 podmiotów z ofertą zniżek i rabatów dla seniorów. Wydano 973 karty. Łącznie, od początku Programu, wydano ponad 21 129 Kart Seniora. Program wspiera i wzmacnia aktywność społeczną seniorów, zwiększa dostępność do różnego rodzaju usług oraz dóbr, poprawia jakość życia osób starszych jak również kształtuje ich pozytywny wizerunek.

Kontynuowana była również usługa Telewsparcia psychologicznego dla Seniorów Tele 60+ skierowana jest do najstarszych mieszkańców Lublina. Od poniedziałku do piątku w godz. 17-20 pod nr telefonu 81 46 66 999 seniorzy mogli korzystać z poradnictwa psychologów w zakresie spraw dotyczących problemów funkcjonowania w życiu społecznym, rozwiązywania różnych trudności życiowych.

Realizowane projekty:

W roku 2021 Wydział realizował projekty z zakresu włączenia społecznego, dofinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego, RPO WL na lata 2014-2020:

a) „Klub Seniora JESTEM”, wieloletni projekt realizowany w partnerstwie przez Stowarzyszenie JESTEM oraz Gminę Lublin. W projekcie uczestniczy grupa 60 seniorów, którzy korzystają ze wsparcia w postaci wieczorów seniora, wyjazdów integracyjnych na terenie województwa lubelskiego oraz wyjść do instytucji kultury wraz z opieką animatora;

b) „Klasztor w sercu miasta – Klub Samopomocy przy klasztorze OO. Dominikanów w Lublinie” – projekt wieloletni realizowany od stycznia 2019 przez Klasztor we współpracy z Europejskim Domem Spotkań - Fundacją Nowy Staw i Gminą Lublin. W 2021 r. w ramach wkładu ze strony Gminy Lublin 24 uczestników projektu otrzymało wsparcie w postaci indywidualnego doradztwa z zakresu dbałości o własny wizerunek (stylizacja włosów, manicure, makijaż, zakupy ze stylistą 2 elementów garderoby) – jako pomoc w zwiększeniu szans na rynku pracy;

c) „Klub Seniora – integracja poprzez kulturę” - projekt realizowany przez Gminę Lublin w partnerstwie z Towarzystwem Edukacji Kulturalnej obejmuje wsparcie dla 10 seniorów z okolic ul. 1 Maja oraz Dworca PKP w Lublinie w postaci klubu seniora, miejsca spotkań, gdzie uzyskują różnego rodzaju pomoc. Gmina Lublin organizuje porady prawne, porady psychologiczne oraz spotkania z pracownikami Urzędu

Miasta Lublin i jednostek organizacyjnych Miasta Lublin na tematy ważne z punktu widzenia seniora (łącznie odbyło się 46 godzin spotkań). W ramach projektu odbyły się 4 spotkania - prelekcje dwugodzinne ściśle dotyczące bezpieczeństwa seniorów;

d) „LubInclusion - działania profilaktyczne i usamodzielniające w środowisku lokalnym oraz utworzenie nowych miejsc usług społecznych”. W 2021 r. uruchomiono 26 postępowań.

Dzielnicy Dom Kultury „Bronowce” przeprowadził szereg inicjatyw na rzecz seniorów:

- Gimnastyka dla Seniora – zajęcia skierowane do osób po 60 roku życia. Podczas zajęć uczestnicy wykonują podstawowe ćwiczenia wzmacniające i relaksujące dostosowane do ich możliwości i wieku;
- MediaLab Senior – zajęcia mają na celu aktywizację osób starszych poprzez wyposażenie ich w umiejętności potrzebne do samodzielnego korzystania z technologii cyfrowej: podstawowa obsługa komputera, skrzynek mailowych, nośników pamięci;
- Wieża Babek – zajęcia zrzeszają grupę seniorów zainteresowanych tematem muzyki i sztuki wokalne. Głównym założeniem zajęć jest terapia przez muzykę i wspólny śpiew;
- Grupa Twórcza - warsztaty malarstwa sztalugowego dla dorosłych. Grupa zrzesza amatorów malarstwa sztalugowego. Na zajęciach prezentowane są różne techniki malarskie oraz elementy rysunku i kompozycji. Uczestnicy, tworząc kopie znanych dzieł, uczą się warsztatu malarskiego, mieszania farb oraz przygotowania podobrazia do malowania;
- Klub Aktywnego Seniora – klub oferuje dawkę kultury, rozrywki oraz stwarza możliwość samorealizacji. Spotkania klubowe łączone są z różnego rodzaju wykładami, koncertami, warsztatami wokalnymi i plastycznymi, dostosowanymi do zainteresowań uczestników. Organizowane są wycieczki, zabawy taneczne i imprezy okolicznościowe oraz wspólne wyjścia do kina i teatru;
- Zajęcia stałe z zakresu różnych technik rękodzieła - Batik, Ceramika, Tkanina Artystyczna, Patchwork, Projekt Senior – za zajęciach uczestnicy mają okazję zapoznać się różnymi technikami rękodzieła, takimi jak: batik, haft, szydełko,

dzianinę, patchwork, tkactwo czy ceramika. Podczas zajęć uczestnicy rozwijają swoją kreatywność, zdobywają podstawową wiedzę na wybrane tematy oraz rozwijają swoje artystyczne umiejętności;

- Koncerty „Godzina Melomana” – cykl trzech koncertów muzyki klasycznej i operetkowej w wykonaniu artystów lubelskiej sceny muzycznej. W programie koncertów znalazły się kompozycje Fryderyka Chopina, Benjamina Godarda, Niccolò Paganiniego, Joahanna Straussa syna;

- Weekend Seniora z Kulturą – w ramach Weekendu Seniora z Kulturą zainicjowanego przez Ministerstwo Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu odbyły się dwa bezpłatne warsztaty rękodzieła artystycznego, warsztaty wokalne oraz warsztaty malarstwa sztalugowego;

- Festiwal Kulturalne Lato – cykl czterech plenerowych wydarzeń kulturalnych w czterech dzielnicach Lublina. Uczestnicy wydarzenia wzięli udział w interaktywnym widowisku oraz międzypokoleniowych warsztatach artystycznych. Wydarzenia odbyły się w dzielnicy Tatary, Kośminek, Dziesiąta oraz w dzielnicy Bronowice;

- Festiwal Bożego Narodzenia – warsztaty tworzenia ozdób świątecznych różnymi technikami z zakresu rękodzieła;

- Kultura na resorach – cykl trzech plenerowych wydarzeń kulturalno-historycznych w trzech dzielnicach Lublina, na terenie których były zaaranżowane stoiska rzemieślnicze i przemysłowe. Dodatkowo została zaaranżowana ekspozycja Muzeum Społecznego z pamiątkami starszych mieszkańców robotniczych dzielnic Lublina, a także odbyły się koncerty oraz potańcówki. Wydarzenia odbyły się w dzielnicy Tatary, Kośminek oraz Bronowice.

C.6.3.4. Utworzenie kataogu działań podejmowanych na rzecz seniorów przez poszczególne instytucje i organizacje

Realizatorzy:	<ul style="list-style-type: none"> • jednostki organizacyjne Miasta Lublin • biura i wydziały UM Lublin • organizacje pozarządowe • placówki edukacyjne i sportowe • instytucje kultury
Wskaźniki:	- liczba działań podejmowanych na rzecz seniorów – ok. 74

Opis w C.6.3.3.

C.6.3.5. Organizowanie konferencji, spotkań informacyjnych, akcji medialnych na temat podejmowanych działań w społecznościach lokalnych

Realizatorzy:	<ul style="list-style-type: none">• jednostki organizacyjne Miasta Lublin• biura i wydziały UM Lublin• organizacje pozarządowe• placówki edukacyjne i sportowe• instytucje kultury
Wskaźniki:	- liczba konferencji, akcji medialnych nt. działań senioralnych podejmowanych w społecznościach lokalnych - 19

C.6.4. Szeroka edukacja społeczna w zakresie tematyki senioralnej

C.6.4.1. Upowszechnianie informacji na temat podejmowanych działań prosenioralnych przez różne instytucje

Realizatorzy:	<ul style="list-style-type: none">• jednostki organizacyjne Miasta Lublin• biura i wydziały UM Lublin• organizacje pozarządowe• placówki edukacyjne• instytucje kultury
Wskaźniki:	- wydarzenia senioralne, materiały reklamowe, kampanie promocyjne, ulotki, foldery

Ze względu na pandemię Covid-19 większość wydarzeń senioralnych, materiałów reklamowych, kampani promocyjnych przeniosły się do internetu.

Fundacja Karuzela zamieściła na stronie www.fundacjakaruzela.org.pl 33 odcinki podcastu "Srebrny Lublin".

Urząd Miasta Lublin na platformie YouTube zamieścił 26 filmików pt. „Lubelska Akademia Seniora” aby wspierać różne formy aktywności społecznej i edukacyjnej seniorów poprzez szeroko rozumianą edukację (<https://www.youtube.com/watch?v=g8lkHDpr1mc&list=PLryWhzlwU0PGdnu2SOvrfnxDRo6Wu6LWq>).

C.6.4.2. Opracowanie modelu międzyinstytucjonalnego przepływu informacji pomiędzy realizatorami usług

Realizatorzy:	<ul style="list-style-type: none">• jednostki organizacyjne Miasta Lublin• biura i wydziały UM Lublin• organizacje pozarządowe
Wskaźniki:	- wdrożenie modelu systemu informatycznego

W 2021 roku działanie nie zostało zrealizowane.

C.6.4.3. Opracowanie systemu pozyskiwania i segregowania danych dotyczących sytuacji i potrzeb osób w wieku 60+

Realizatorzy:	<ul style="list-style-type: none">• jednostki organizacyjne Miasta Lublin• biura i wydziały UM Lublin• organizacje pozarządowe
Wskaźniki:	- wdrożenie systemu pozyskiwania i segregowania danych dot. sytuacji i potrzeb osób w wieku 60+

W 2021 roku działanie nie zostało zrealizowane.

C.6.4.4. Tworzenie tematycznych stron i portali internetowych dotyczących ofert aktywizujących dla osób starszych

Realizatorzy:	<ul style="list-style-type: none">• jednostki organizacyjne Miasta Lublin• biura i wydziały UM Lublin• organizacje pozarządowe
Wskaźniki:	- liczba tematycznych stron i portali internetowych dotyczących ofert aktywizujących dla osób starszych -

WliPS prowadzi zakładkę na stronie internetowej Urzędu Miasta Lublin – Seniorzy (Aktualności, Co, Gdzie, Kiedy). Umieszczane są tam wszystkie bieżące informacje oraz ogłoszenia dotyczące kultury, sportu i rozrywki. Informacje senioralne są aktualizowane na stronie ZOW, MOPR i organizacji pozarządowych.

C.6.4.5. Rozwój systemu zniżek w ramach Lubelskiej Karty Seniora i pozyskiwanie nowych partnerów do współpracy

Realizatorzy:	<ul style="list-style-type: none">• jednostki organizacyjne Miasta Lublin• biura i wydziały UM Lublin• organizacje pozarządowe• Wydział Inicjatyw i Programów Społecznych
Wskaźniki:	- liczba porozumień z partnerami współpracującymi w ramach Lubelskiej Karty Seniora; - liczba wydanych Kart Seniora

W ramach Programu „Lublin Strefa 60+” kontynuowana była Lubelska Karta Seniora. W 2021 r. uczestniczyło w tej inicjatywie 160 podmiotów z ofertą zniżek i rabatów dla seniorów. Wydano 973 karty. Łącznie, od początku Programu, wydano ponad 21 129

Kart Seniora. Program wspiera i wzmacnia aktywność społeczną seniorów, zwiększa dostępność do różnego rodzaju usług oraz dóbr, poprawia jakość życia osób starszych jak również kształtuje ich pozytywny wizerunek.

C.6.4.6. Wspieranie partnerskich inicjatyw na rzecz osób w wieku 60+

Realizatorzy:	<ul style="list-style-type: none">• jednostki organizacyjne Miasta Lublin• biura i wydziały UM Lublin• organizacje pozarządowe• Wydział Inicjatyw i Programów Społecznych
Wskaźniki:	- liczba wydarzeń i inicjatyw na rzecz osób w wieku 60+

W dniach 8-10 czerwca 2021 roku Filia Nr 1 MOPR w Lublinie zorganizowała działanie środowiskowe pod nazwą „Książka dla Seniora”. Z okazji Lubelskich Dni Seniora osobom starszym wręczono książki o tematyce wojennej oraz tomiki poezji. Łącznie obdarowanych książkami zostało 17 Seniorów. Celem inicjatywy było zachęcanie osób starszych do kreatywnego spędzania czasu wolnego oraz promowanie czytelnictwa.